

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri käskkirja „Toetuse andmise tingimused ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse kasvatamiseks“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

Käskkirja kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõigete 2 ja 4 alusel. Käskkirjaga (edaspidi ka *toetusskeem*) kehtestatakse toetuse andmise tingimused ettevõtlusteadlikkuse kasvatamiseks, ettevõtjate rahvusvahelistumise toetamiseks, ettevõtjate teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (edaspidi *TAI*) mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamiseks ja innovaatiliste riigihangete edendamiseks.

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) raames läbi viidud „ei kahjusta oluliselt“ analüüs ei tuvastanud, et käskkirjaga hõlmatud sekkumised põhjustaks olulist kahju keskkonnamärgidele, toetatavad tegevused arvestavad ja panustavad kliima- ja keskkonnamärgide saavutamisse. Sellest tulenevalt puudub vajadus täiendavate leevendusmeetmete kehtestamiseks.

Käskkirjas toodud tegevused on kooskõlas EL põhiõiguste hartas nimetatud põhiõigustega ja puuetega inimeste konventsiooni väärtustega. Põhiõiguste harta ja puuetega inimestega konventsiooni arvestamise kontroll-leht on leitav seletuskirja lisas 1.

Riskihindamis tabel on esitatud lisas 2.

Käskkirja eelnõu ja seletuskirja koostas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) majandusarengu osakonna ekspert Kaupo Sempelson (tel: 625 6350, e-post: kaupo.sempelson@mkm.ee), sama osakonna nõunik Sven Valliste (tel: 639 7606, e-post: sven.valliste@mkm.ee), sama osakonna avaliku sektori innovatsiooni ekspert Kati-Liis Vaarma (tel: 625 6319, e-post: kati-liis.vaarma@mkm.ee) ja strateegilise planeerimise osakonna välisvahendite õiguse nõunik Nele Mals (tel: 715 5806, e-post: nele.mals@mkm.ee).

Juriidilise ekspertiisi tegi MKM-i õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (tel: 639 7652, e-post: gerly.lootus@mkm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Käskkirja koosneb 15 punktist.

Punkt 1. Reguleerimisala

Käskkiri panustab läbivalt järgmiste Eesti 2035 eesmärkide täitmisesse:

- Eesti majandus on tugev ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ning leiab uusi äri võimalusi. Eesti majandus on paindlik ning valmis struktuurimuutusteks, pakkudes arenguvõimalusi kõigis piirkondades.
- Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine, kasutades uusi tehnoloogiaid ja ärimudeleid ning paindlikke töövorme. Loodud on soodsad tingimused ettevõtluse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks, teadlased ja ettevõtjad teevad omavahel koostööd. Eesti majanduskeskkond kutsub töötama, ettevõtjaid asutama või siitkaudu virtuaalselt äri ajama, investeerima, looma ja katsetama uusi lahendusi, millest on kasu ühiskonnale laiemalt.
- Eesti majandus on vastutustundlik inimeste ja looduse suhtes. Siin on paindlikku, uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi soodustav turvaline majanduskeskkond. Kohalike ressursside väärimine on kasvanud ja loodusvarade kasutamisel arvestatakse nii elurikkuse säilimise kui ka sotsiaal-majanduslike mõjudega.

Käskkiri panustab läbivalt järgnevate Eesti 2035 näitajate saavutamisse:

- TA kulud erasektoris 2%
- tööjõu tootlikkus osakaaluna ELi keskmisest 110%
- kasvuhoonegaaside netoheide CO2 ekvivalenttonnides
- soolise võrdõiguslikkuse indeks
- hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik
- ligipääsetavuse näitaja
- väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest

Toetusskeemi tegevused mõjutavad kõige enam „Eesti 2035“ majanduse strateegilise sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ komponenti „Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine“, nii ettevõtjate innovatsioonivõimekuse ja -teadlikkuse suurendamine kui ka avaliku sektori innovatsioonihangete elluviimine kasvatab innovatsiooni nõudlust erasektoris. See suurendab erasektori võimekust uusi lahendusi luua, testida ja edasi müüa ning suurendab seeläbi ettevõtjate konkurentsivõimet. Innovatsiooniprojektide raames tehtav koostöö avaliku sektori, ettevõtjate, teadusasutuste või vabaihenduste vahel loob uusi võimalusi teadmussiirdeks ning uute koostöömudelite tekkeks. Erasektori innovaatuslikkus omakorda toetab indikaatorite tööjõu tootlikkus osakaaluna EL keskmisest ja TA kulud erasektoris saavutamist.

Eesti majandus on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ning leiab uusi äri võimalusi. Toetatakse Eesti ettevõtjaid välisturgudel, kavandatakse uute välisesinduste avamist ja uuendatakse välisinvesteeringute riiki meelitamise strateegiat, seades fookuse teadmusmahukamatele välisinvesteeringutele. Rahvusvahelistumise tegevused panustavad indikaatori tööjõu tootlikkus osakaaluna EL keskmisest eesmärgi täitmisesse.

Käskkirjaga hõlmatud sekkumiste nr 21.1.1.11 „Ettevõtjate TAI teadlikkuse kasvatamine (TAI võimalused) ja TAI võimekuse tõstmine“ ja nr 21.1.1.15 „Innovaatilised riigihanked“ tegevused

panustavad keskkonnahoidu ja kliimaeesmärkide täitmisesse, kuna ettevõtjate TAI mahukuse suurendamine toob kaasa tõenäoliselt teenuste, toodete, protsesside tõhustamise, mis aitab kaasa ka keskkonnale ebasoodsate mõjude vähenemisele ja viib meid lähemale kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele. Läbi ettevõtjate TAI-suunalise arengu ja avaliku sektori innovatsiooni tellimuse suurenemise on potentsiaali ka turule uute, paremate ning keskkonna- ja kliimaeesmärkidesse rohkem panustavate tehnoloogiate tekkele. Toodud sekkumised peavad panustama ka nutika spetsialiseerumise valdkondadesse, lähtudes „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“ fookusvaldkondade teekaartidest. Nutika spetsialiseerumise valdkonnast mitu (nt nutikad ja kestlikud energialahendused, kohalike ressursside väärimine, digilahendused igas eluvaldkonnas) toetavad otseselt keskkonnahoiu eesmärke. Lisaks panustab käskkirja sekkumine 21.1.3.15 „Ettevõtlusteadlikkus, sealhulgas juhtimiskvaliteet ja vastutustundlik ettevõtlus“ oma tegevustega otseselt rohepöörde, sh ka keskkonna ja kliimaeesmärkide täitmisesse. Kõige otsesem mõju avaldub plaanitud tegevuste kaudu, mis hõlmavad ettevõtlusteadlikkuse suurendamist (sealhulgas ka digi-, rohe- ja innovatsiooniteadlikkuse tõstmiseks) ja ettevõtja juhtimiskvaliteedi tõstmist (ettevõtjate kestlikkuse ja vastutustundliku toimimise põhimõtete alase teadlikkuse levitamiseks ja praktikate juurutamiseks; digi-, rohe- ja innovatsioonipöörde läbi viimiseks vajalike tegevuste kavandamiseks ja elluviimiseks). Seeläbi panustatakse „Eesti 2035“ aluspõhimõtte näitajasse „Kasvuhoonegaaside netoheide CO2 ekvivalenttonnides“.

Näitajasse väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest panustavad põhiliselt tegevused, mis tulenevad ettevõtlusteadlikkuse, sealhulgas juhtimiskvaliteedi ja vastutustundliku ettevõtluse sekkumisest (käskkirja tegevus 2.1). Regionaalarengu näitajasse panustab kaudselt ka ettevõtjate TAI teadlikkuse kasvatamine (TAI võimalused) ja TAI võimekuse tõstmise sekkumine (käskkirja tegevus 2.3). Nimetatud sekkumiste planeerimisel ja elluviimisel järgitakse tasakaalustatud regionaalarengu põhimõtteid ning kui elluviija tuvastab tegevustes osaluses regionaalset tasakaalustamatust siis võtab elluviija selle leevendamiseks ette täiendavaid asjakohaseid tegevusi. Sekkumiste alt elluviidavates tegevustes jälgitakse, et info jõuaks kõikide oluliste regioonideni ning vajadusel suunatakse aktiivsem infojagamine regiooni, kus on teadaolevalt adresseeritava valdkonna ettevõtteid kuid mingil põhjusel ei ole pakutavate tegevuste info neile jõudnud (st. osalejaid regioonist vähe). Elluviija korraldab erinevaid infopäevi/koolitusi vastavalt sihtsektori paiknemisele, ehk arvestatakse sektori regionaalset paiknevust.

Näitajasse „soolise võrdõiguslikkuse indeks“ panustatakse toetatavates tegevustes naiste ettevõtlikkuse ja ettevõtluses osalemise soodustamisega. Näitajasse „hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“ panustatakse tegevuste kavandamisel eri sotsiaalsete rühmade (nt vanemaealised) vajaduste arvestamisega. Ligipääsetavuse näitajasse panustatakse tegevuste elluviimisel ligipääsetavuse tagamisega nelja peamise erivajadusega (liikumise-, nägemise-, kuulmise-, intellektipuu) inimestele.

Toetuskeem toetab teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna programmi „Ettevõtluskeskkonna programm 2022–2025“ meetme 1 „Ettevõtluskeskkonna arendamine,

rahvusvahelistumise toetamine ja investeringute soodustamine“ tegevuste 1 „Ettevõtluse arendamise soodustamine“, 2 „Arendustegevuse ja tootmisefektiivsuse tõstmise soodustamine“ ja 3 „Tehnoloogia- ja arendusmahukate investeringute soodustamine“ eesmärkide saavutamist ja programmi „Teadmussiirde programm 2022–2025“ meetme 1 „Ettevõtjate TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine“ tegevuse 1.1 „Ettevõtjate innovatsiooni-, digi- ja rohepöörde soodustamine“ eesmärkide saavutamist.

Ettevõtlusteadlikkuse, sealhulgas juhtimiskvaliteedi ja vastutustundliku ettevõtluse suuna tegevused on otseselt ja konkreetset seotud järgmiste „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukavas 2021–2035“ (TAIE) välja toodud tegevustega:

- soositakse uute ärimudelite, sealhulgas ringmajanduse ja vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete rakendamist ettevõtjate juhtimiskultuuris teavitustöö, koolitustegevuse, auditite läbiviimise toetamise ja ning vastutustundliku ettevõtluse teekaardi koostamise kaudu;

- tõstetakse ettevõtjate teadlikkust nn kaksikpöördest ning ettevõtjate üleminekust ning pakutakse tugiteenuseid, et soodustada tehnoloogia uuendamist, parimate võimalike tehnoloogiate kasutamist, juhtimiskvaliteedi tõusu ja põlvkondade vahetust.

Ettevõtjate rahvusvahelistumise toetamise (sealhulgas välisesindajate¹ võrgustiku arendamine, ühisstendidel osalemise toetamine, ekspordialaste kompetentside ja võimekuse arendamine; Välisinvesteeringute ja välispetsialistide kaasamise toetamine) suuna tegevused on seotud järgmiste TAIE tegevustega:

- arendatakse ettevõtjate võimekust juhtida terviklikult müüki ja turundust, et siseneda rahvusvahelistele turgudele ja seal püsida (nt seminaride, koolituste, kasvu- ja arenguprogrammide kaudu), sealhulgas arvestades e-kaubanduse võimalusi;

- toetatakse ettevõtjate kasvu ja laienemist olemasolevatel ja uutel eksporditurgudel, sealhulgas vajalike kontaktide leidmise, välisesindajate võrgustiku, messidel osalemise, nõustamise, sihtturupõhiste kompleksteenuste-toetuste, finantsinstrumentide jms kaudu; välisesindajate ülesandeks on pakkuda Eesti ettevõtjatele nõuande teenust: informeerida asukohariigi majandustingimustest, et suurendada Eesti kaupade ja teenuste ekspordi ning arendada kaubandussidemeid Eesti ja asukohariigi vahel. välisesindajate tegevus on suunatud eelkõige ettevõtjatele, aidates luua Eesti ja välisriikide ettevõtjate otsekontakte. Nende tegevus toetab ka kõiki muid ekspordi tugiteenuseid, nagu esialgne mainekujundus sihtriigis, info kogumine ning ettevalmistuste tegemine kaubandusmissioonide ja messide jaoks. Sealjuures tehakse koostööd valitsusasutuste, vastavate sihtasutuste ning erialaliitude ja ekspordi arendamisega tegelevate organisatsioonidega.

---

¹ Välisesindajate all peetakse silmas Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse välisesindajaid

- suurendatakse Eesti ettevõtjate rahvusvahelist nähtavust, sealhulgas äridiplomaatia ning Eesti kuvandi sihipärase edendamise ja turundamise kaudu;

- soodustatakse Eestis juba väljaarendatud TAI-mahukate toodete ja tehnoloogiate ekspordi kasvu ning luuakse eeldused uute toodete ja teenuste arendamiseks ja müügiks kõrgema lisandväärtusega valdkondades ja turgudel, toetatakse ettevõtjaid kvaliteeditaristu teenuste kaudu ja aidatakse sihtturul vajalike sertifikaatide ja müügilubade hankimisel toetamisega, soodustatakse ettevõtjate vahelist koostööd ja ühistegevust ekspordimahu kasvatamiseks.

- Keskendutakse kahe turutõrke kõrvaldamisele: a) ebatäiuslik ja ebaühtlane teave, mis on tingitud turgudeüleselt kättesaadava teabe rohkusest ja keerukusest, ning b) koordineerimine ja võrgustiku puudulik sisenemine turgudele ühiselt, kulutõhusalt ja hästi ettevalmistatud pakkumisega.

Ettevõtjate TAI teadlikkuse kasvatamine (TAI võimalused) ja TAI võimekuse tõstmise suuna tegevused on seotud järgmiste TAIE tegevustega:

- arendatakse teenuseid, et suurendada ettevõtjate teadlikkust TAI vajalikkusest ja võimalustest, sealhulgas jagades innovatsioonialast teavet (analüüsid ja turuseire), korraldades infoüritusi ning kaasates valdkondlikke eksperte ja koostöökogusid;

- suurendatakse ettevõtjate TAI võimekust, sealhulgas innovatsiooniks vajalike pädevuste arendamise, kvalifitseeritud tööjõu palkamise toe ja ettevõtjatele vajalike koostöövõrgustike arendamise kaudu;

- arendatakse innovatsiooni (sealhulgas toote-, turu-, protsessi-, organisatsiooni-, personaliinnovatsiooni) soodustavaid teenuseid ja kujundatakse ettevõtjatele vajalik tugisüsteem (mh kvaliteeditaristu edendamine, lepingute sõlmimise ja intellektuaalomandi alane nõustamine ning tugi toodetele vajalike sertifikaatide saamiseks ja rahvusvahelise koostöös ja programmides osalemiseks).

Innovaatiliste riigihangete suuna tegevused on seotud järgmise TAIE tegevusega:

- suurendatakse riigi, sealhulgas kohalike omavalitsuste pädevust ja rolli teadus- ja arendustööde tellija ning uuenduste eestvedajana, sealhulgas innovatiivsete riigihangete kaudu.

Punkt 2. Toetatavad tegevused

Kirjeldatakse toetuskeemi raames ellu viidavaid tegevusi. Tegevusi on võimalik ellu viia omategevustena või hankida tegevuste elluviimiseks vajalikke teenuseid.

Toetusskeem sisaldab rakenduskava tegevusi koos käskkirjas nimetatud alategevustega. Konkreetsed tegevused nimetatud alategevuste elluviimiseks koos täpse eelarve ning ajaraamiga määratletakse toetusskeemi iga-aastasest tegevuskavas. Toetatavad tegevused arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid.

Punkt 2.1. sätestab tegevusena ettevõtlusteadlikkuse tõstmise. Loomaks eeldust uute ettevõtjate tekkele ning tõstmaks inimeste aktiivset eluhoiakut, viiakse selle alamtegevuse raames ellu erinevaid ettevõtlusteadlikkust tõstvaid tegevusi. Sellisteks tegevusteks võivad olla näiteks ettevõtluspäevad, Ettevõtlusnädal, Ettevõtluse tunnustamise üritused, meediakampaaniad erinevatel teemadel (nt tootearendus) ja paljud teised sarnase iseloomuga tegevused. Tegevuste raames kavandatakse ka erinevas vormis tegevusi ettevõtjate vastutustundlikkuse kasvatamiseks ja vastutustundliku ettevõtluse edendamiseks Eestis.

Ettevõtlusteadlikkuse tõstmise alla kuuluvate tegevuste seas on muuhulgas ka ettevõtlikkusprojektide konkursid, mille raames elluviija hangib uudseid, innovaatilisi ning leidlikke projekte, et tõsta kodanike seas ettevõtlikkust ning ettevõtlusteadlikkust. Läbivalt keskendutakse kolmikpöördega seotud teadlikkuse kasvatamisele, mis tähendab innovatsiooni-, digi- ja rohevaldkonna teadlikkuse alaste tegevuste läbiviimist. Samuti on üks fookusi ettevõtjate juhtimiskvaliteedi kasvatamisele suunatud tegevuste elluviimine.

Lisaks kirjeldatakse punktis 2.1. ka teadmiste ja kompetentside tõstmiseks vajalike tegevuste iseloomu. Teadmiste ja kompetentside tõstmise tegevuse raames pakutakse ettevõtjatele erinevaid ettevõtja tegevusetappidega seotud spetsiifilisi koolitusi. Sellised koolitused võivad olla teemadel nagu juhtimine, tootearendus, tootmiskorraldus, turundus, müük, ekspordimüük ja teistel sarnastel teemadel. Sellised koolitused on vajalikud, et suurendada ettevõtjate tootlikkust ja kasvatada seeläbi tööhõivet, samuti suurendamaks ettevõtjate võimekust teenida kõrgemat tulu ja olla konkurentsivõimelisemad tänu paremini ja efektiivsemalt planeeritud toodete ja teenuste pakkumisele.

Punkt 2.2. sätestab, et toetusskeemi raames viiakse ellu ettevõtjate rahvusvahelistumise toetamise (sealhulgas välisesindajate võrgustiku arendamine, ühisstendidel osalemise toetamine, ekspordialaste kompetentside ja võimekuse arendamine, välisinvesteeringute ja välisspetsialistide kaasamise toetamine) suuna tegevusi. Ekspordi arendamise peamiseks eesmärgiks on aidata Eesti ettevõtjatel arendada ja toota senisest efektiivsemalt kõrgema lisandväärtusega tooteid ja teenuseid, et olla rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisemad ning suurendada seeläbi ekspordi. Oluline on ka suurendada Eesti võimekust tuua riiki kõrge lisandväärtusega välisinvesteeringuid ning kaasata rahvusvahelist oskusteavet. Seetõttu pakutakse käesolevast toetusskeemist ettevõtjate abistamiseks erinevaid teenuseid:

- turuteabe edastamine, mis kätkeb endas ettevõtjate kasvu ja laienemise toetamist olemasolevatel ja uutel eksporditurudel, sealhulgas vajalike kontaktide leidmist läbi välisesindajate võrgustiku, messidel osalemise, konsultatsioonide, suunatud teenuste sihtturudel ning ärikoostöö ja ühistegevuse edendamise kaudu;

- turuteadlikkuse tõstmine, mille abil suurendatakse ettevõtjate suutlikkust teha turuanalüüse, avastada turusignaale, arendada turusuunitlusega tooteid ja teenuseid ning turustada tooteid ja teenuseid;
- turu nähtavus, mida iseloomustavad ühisstendid, kontaktreisid, sektoripõhine turundustoetus, mille abil suurendatakse Eesti ettevõtjate, nende esindajate ja Eesti kui terviku rahvusvahelist nähtavust, sealhulgas äridiplomaatia, sihipärase kommunikatsiooni ning reklaami ja turunduse kaudu;
- välisinvesteeringute Eestisse kaasamiseks tehtavad tegevused, mis aitavad luua võimalusi Eesti ettevõtjatele kaasamiseks välisinvesteeringuid ning rahvusvahelist oskusteavet.

Konkreetsed alamtegevused ülal nimetatud tegevuste elluviimiseks koos täpse eelarve ning ajaraamiga määratletakse toetuskeemi tegevuskavas, mis koostatakse „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“ ning teiste tulevikus loodavate välisinvesteeringute ja ekspordi tegevuskavade alusel. Samuti arvestatakse tegevuste planeerimisel ka turuolukorda ning lähtutakse ettevõtjate vajadustest.

Punkt 2.3. määratleb ettevõtjate TAI teadlikkuse kasvatamise (TAI võimalused) ja TAI võimekuse tõstmise alategevused. Kõik tegevused keskenduvad „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“ nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondade teekaartidele. Nendeks valdkondadeks on: digilahendused igas eluvaldkonnas, tervisetehnoloogiad ja -teenused, kohalike ressursside väärimine ning nutikad ja kestlikud energialahendused. Toetuskeemi raames pakutakse TAI teadlikkuse kasvatamise teenuseid. TAI teadlikkuse kasvatamise teenuste pakkumine ettevõtjatele on oluline, et tõuseks ettevõtjate teadlikkus innovatsiooni absorbeerimise võimalustest, allikatest ja uutest äri võimalustest sektoris, milles ettevõtja tegutseb või soovib tegutsemist alustada. Teadlikkuse tõus on oluline eeldus vajaliku valdkondliku kompetentsi ja innovatsioonivõimekuse kasvuks. Toetuskeemi raames ellu viidavad tegevused võib jagada järgmistesse gruppidesse: teavitustegevused, mis sisaldavad üldisi tehnoloogia- ja teadmuspõhisele innovatsioonile suunatud tegevusi ning valdkondlikud tegevused, sealhulgas valdkondlikud ekspertiisid, koostöövõrgustike arendamine ja rahvusvaheliste programmide konsultatsiooniteenused. See hõlmab nii koostöövõrgustikes kui ka strateegilise tähtsusega valdkondade väärtusahelates osalemist. Teavitustegevuste raames tehakse nii üldisi kui ka valdkondlikult sihitud tegevusi, et tõsta ettevõtjate teadlikkust tehnoloogia- ja teadusmahuka ettevõtluse võimalustest, samuti kajastatakse valdkondlike arengusuundi. Teavitustegevuste võimalikult efektiivse ja asjakohase teostamise huvides on oluline Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse esindajate osalemine asjakohastes võrgustikes ning kontaktvõrgustiku laiendamine. Ettevõtete rahvusvahelise koostöö edendamiseks on oluline luua kontakte ja vahendada koostöövõimalusi Euroopa Liidu juures. Brüsselis toimub palju asjakohaseid üritusi ja konverentse, seal kohtuvad innovatsioonialased võrgustikud ning oluline on seal esindatud olla.

Toetuskeemi raames pakutakse ka TAI võimekuse tõstmise teenuseid, nt ekspertide, teadmiste ja oskuste vahendamist, et tugevdada ettevõtja teadus- ja arendustegevuse võimekust ning innovatsioonivõimet. Vajalike kompetentside ja teadmusressursi olemasolu ja vahetus on oluline eeldus ettevõtja TAI

tegevusteks vajalike kompetentside võimekuse kasvuks. Selle tegevuse raames pakutakse ettevõtjatele arenduskoostöö teenuseid, ettevõtluspotentsiaali ja ettevõtja väärtuse hindamisega seotud tegevusi, innovatsioonidiagnostika teenuseid, intellektuaalomandi teenuseid, ettevõtjate arendusspetsialistide kompetentside kasvatamise programmi ning tippinnovaatorite arendusprogrammi.

Punkt 2.4. sätestab, et Innovaatiliste riigihangete edendamiseks viiakse läbi info- ja nõustamisteenuseid ning pakutakse juriidilist ja valdkondlikku ekspertiisi seoses innovaatiliste riigihangetega, et suurendada informeeritud ja asjatundliku nõudlust. Lisaks osaletakse innovaatiliste riigihangete rahvusvahelistes võrgustikes ning viiakse läbi sellekohane infovahetus, et tuua rahvusvahelist teadmist ja parimaid praktikaid Eestisse. Lisaks korraldatakse ka turudialooge, eesmärgiga leida avaliku sektori temaatilistele kitsaskohtadele lahendusi ning suurendada avaliku- ja erasektori koostööd innovaatiliste lahenduste elluviimisel. Innovaatiliste riigihangete edendamiseks läbiviidavate tegevuste elluviimisel lähtutakse „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“ fookusvaldkondade teekaartidest.

Punkt 3. Tulemused

Punkt 3 määratleb toetuskeemi näitajad.

Punktis on esitatud struktuurivahendite rakenduskava väljund- ja tulemusnäitajad ning meetmete nimekirjaga kehtestatud täiendav näitaja innovaatiliste riigihangete tegevuse tulemuslikkuse jälgimiseks. Struktuurivahendite rakenduskava näeb meetme nr 2.1.1.3.1 „Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeeringute soodustamine“ ja meetme nr 2.1.1.1. „Ettevõtjate TAI-mahukuse ja teadmussirde võimekuse suurendamine“ raames ette väljund- ja tulemusnäitajad, millesse käesolev toetuskeem panustab.

Näitajate täitmise seiret korraldatakse vastavalt Rahandusministeeriumi poolt kinnitatud näitajate metoodikale.

Punkt 4. Rakendusüksus ja rakendusasutus

Rakendusasutus on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja rakendusüksus Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (edaspidi *EIS*).

Punkt 5. Elluviija ja partner(id)

Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus määratakse elluviijaks vastavalt ÜSS2021_2027 § 10 lõikele 4. Elluviija ja rakendusüksuse ülesannete täitmine on EISis lahutatud vastavalt kinnitatud tööprotseduuride kirjeldusele. EIS nimetati elluviijaks, sest ta on riigi sihtasutus, mille põhikirjalised tegevused seonduvad käskkirjas nimetatud tegevuste elluviimisega. EISi eesmärgiks on põhikirja punktide 2.1.2 ja 2.1.3

Alategevus	Indikaatori tüüp	Indikaator	Alg-tase 2023	Vahe-sihttase 2024	Siht-tase 2029	Andmeallikad	Mõotmissagedus
21.1.3.15 Ettevõtlaste adlikkus, sealhulgas juhtimiskva liteet ja vastutustun dlik ettevõtlus	Rakendus kava väljundnäi taja	Toetatavad ettevõtjad (millest: mikro-, väikesed, keskmise suurusega ja suured ettevõtjad)	0	200	700	SFOS, projektiaruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel/te enuses osalemise toimumise järel)
	Rakendus kava väljundnäi taja	Mitterahalis t toetust saavad ettevõtjad	0	200	700	SFOS, projektiaruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel/te enuses osalemise toimumise järel)
21.1.3.11 Ettevõtjate rahvusvahe listumise toetamine (sh välisesinda jate võrgustiku arendamin e, ühisstendi del osalemise toetamine, ekspordial aste kompetent side ja võimekuse arendamin	Rakendus kava väljundnäi taja	Toetatavad ettevõtjad (millest: mikro-, väikesed, keskmise suurusega ja suured ettevõtjad) arv	0	850	5000	SFOS, projektiaruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel/te enuses osalemise toimumise järel)
	Rakendus kava väljundnäi taja	Mitterahalis t toetust saavad ettevõtjad	0	850	5000	SFOS, projektiaruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel/te enuses osalemise toimumise järel)
	Rakendus kava tulemusnäi taja	VKEd, kellel on suurem lisandväärtu s töötaja kohta	0	Ei kohaldu	3000	Projektide järelaruanded või Äriregistri andmed. Andmeid on võimalik koguda	Esimese majandusaasta andmete põhjal peale väljundi saavutamist (ehk andmed saab teisel majandusaastal

e; Välisinvest eeringute ja välisspetsi alistide kaasamise toetamine)					kas toetuse saajate poolt esitatavate järelaruannetega või RÜ poolt tehtava järeltegevusena. Kuna vajalikud andmed on kättesaadavad ja põhinevad Äriregistris kättesaadavatel majandusaasta aruannetel, ei pea panema toetuse saajatele täiendavat halduskoormust sellise aruandluse esitamiseks, kui vastavas sekkumises ei ole vajalik koguda järelaruannetega lisaks muud sellist infot, mida ei ole võimalik avalikest allikatest saada. Sellisel juhul teeb väljavõtted peale majandusaasta aruannete esitamise tähtaja saabumist	peale väljundi saavutamist/projekti lõppemist, kui majandusaasta aruande esitamise tähtaeg Äriregistrile on saabunud).

						rakendusüksus ja lisab andmed SFOSi projekti näitajatesse. Unikaalsete ettevõtjate arvu väljavõte tagatakse SFOS aruandlusega	
21.1.1.11 Ettevõtjate TAI teadlikkuse kasvatamine (TAI võimalused) ja TAI võimekuse tõstmine	Rakendus kava väljundnäitaja	Toetatavad ettevõtjad (millest: mikro-, väikesed, keskmise suurusega ja suured ettevõtjad)	0	500	1580	SFOS, projektiaruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel/teenuses osalemise toimumise järel)
	Rakendus kava väljundnäitaja	Mitterahalist toetust saavad ettevõtjad	0	500	1580	SFOS, projektiaruanded (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast esimest abi andmist ettevõtjale (st tegevuses/üritusel/teenuses osalemise toimumise järel)
	Rakendus kava tulemusnäitaja	VKEd, kellel on suurem lisandväärtus töötaja kohta	0	Ei kohaldu	500	Projektide järelaruanded või Äriregistri andmed. Andmeid on võimalik koguda kas toetuse saajate poolt esitatavate järelaruannetega või RÜ poolt tehtava järeltegevusena. Kuna vajalikud andmed on kättesaadavad ja	Esimese majandusaasta andmete põhjal peale väljundi saavutamist (ehk andmed saab teisel majandusaastal peale väljundi saavutamist/projekti lõppemist, kui majandusaasta aruande esitamise tähtaeg Äriregistrile on saabunud).

					põhinevad Äriregistris kättesaadavatel majandusaasta aruannetel, ei pea panema toetuse saajatele täiendavat halduskoormust sellise aruandluse esitamiseks, kui vastavas sekkumises ei ole vajalik koguda järelaruannetega lisaks muud sellist infot, mida ei ole võimalik avalikest allikatest saada. Sellisel juhul teeb väljavõtted peale majandusaasta aruannete esitamise tähtaja saabumist rakendusüksus ja lisab andmed SFOSi projekti näitajatesse. Unikaalsete ettevõtjate arvu väljavõte tagatakse SFOS aruandlusega	

21.1.1.15. Innovaatilised riigihanked	Meetmete nimekirja väljundnäi- taja	Tegevustes osalenute arv	0	300	900	SFOS, projektiaruande d (vahe- ja lõpparuanded)	Jooksvalt pärast iga tegevuse/ürituse lõppemist.

kohaselt ettevõtjate konkurentsivõime tõstmine ning ettevõtjate teadus-, arendus- ja innovatsioonivõimekuse kasvatamine.

Elluviijal on õigus kaasata partnereid erialaliitude, ettevõtluse tugiorganisatsioonide, teadusparkide ja ettevõtjate hulgast, viies läbi efektiivsus analüüsi, mille kaudu selgitatakse välja kõige asjakohasem partner. Elluviija kooskõlastab partnerid rakendusasutusega. Kooskõlastatud partnerite nimekiri kehtestatakse käskkirja lisaga. Partnerid osalevad elluviijaga tegevuste teostamises, nad ei ole töövõtjad ega teenuseosutajad. Partnerina tegevustesse kaasatud osapooled ei teeni kasumit läbiviidavatest tegevustest.

EIS oli ettevõtlusteadlikkuse tegevuste elluviija ka struktuurivahendite rahastusperioodil 2014–2020, mis tagab tegevuste jätkuvuse, jätkusuutlikkuse ja pakutavate teenuste kvaliteedi tagamiseks vajaliku kompetentsi.

Punkt 6. Sihtgrupp

Toetuskeemi sihtgruppi moodustavad kõik ettevõtlusega seotud inimesed, sealhulgas nii inimesed, kes juba ettevõtlusega tegelevad, kui ka inimesed, kes veel ettevõtlusega ei tegele, kuid kes on ettevõtlusest huvitatud ning võivad omada potentsiaali tegutsemaks tulevikus ettevõtjana, sealhulgas erinevatesse gruppidesse kuuluvad inimesed. Kuigi rahvusvahelistumise tegevuste peamine suunitlus on VKE-dele, sihtrühma valikul ettevõtja suurus ei piirata, kuna suurettevõtjate osalemisel tegevustes võivad saada kasu VKE-d. Lisaks on sihtgrupiks ka avaliku sektori organisatsioonid ja nende töötajad, kes on potentsiaalsed innovaatiliste riigihangete läbiviijad.

Punkt 7. Lõppsaajad

Vastavalt toetuse andmise tingimustele võivad lõppsaajaks kvalifitseeruda kõik Eestis tegutsevad ettevõtjad või ettevõtlusega alustada plaanivad inimesed. Lisaks ka ettevõtluse edendamise tegelevad ja ettevõtluse arengusse panustavad juriidilised isikud, sealhulgas teadus- ja arendusasutused, kuna suureneb TAI nõudlus, millest tulenevalt suureneb ettevõtlusmaastiku teadmismahukus. Lõppsaajateks on ka avaliku sektori organisatsioonid ja nende töötajad, kes on potentsiaalsed innovaatiliste riigihangete läbiviijad.

Lõppsaajatele ei anta edasi rahalist toetust.

Punkt 8. Tegevuste abikõlblikkuse periood

Tegevuste ja kulude abikõlblikkuse perioodi algab 01.01.2022. a. ja tegevused peavad olema lõpetatud hiljemalt 31.12.2029. a.

Punkt 9. Tegevuste eelarve

Toetuskeemi tegevuste detailne kirjeldus ja eelarve kulukohtade lõikes esitatakse rakendusasutusele iga-aastaselt jooksva aasta planeeritud tegevuskava näol. Tegevuskava lähtub „TAIE arengukavast 2021 - 2035“ ning selle rakendusplaani prioriteetidest ning panustab nende saavutamisse. Käesolevas käskkirjas kajastatud sekkumiste raames lisanduvaid käskkirju ei planeerita.

Meetme 21.1.3.1 EL toetuse osa on 138 690 000 ning käesolev TAT moodustab sellest 66 776 000 eurot ning seega ülejäänud sekkumiste jaoks jääb veel 71 914 000 eurot.

Meetme 21.1.1.1 EL toetuse osa on 94 000 000 ning käesolev TAT moodustab sellest 22 312 000 eurot ning seega ülejäänud sekkumiste jaoks jääb veel 71 688 000 eurot.

Punkt 10. Kulude abikõlblikkus

Abikõlblikud kulud on kulud, mis on otseselt vajalikud ja mõistlikud toetusskeemi tegevuste elluviimiseks ja toetusskeemi eesmärkide saavutamiseks ning mis on kooskõlas õigusaktides sätestatud nõuetega. Abikõlblike ja mitteabikõlblike kulude loetelu on käskkirjas välja toodud.

Kulusid võib lugeda abikõlblikuks, kui need on tekkinud abikõlblikkuse perioodil. Kulude tekkimise aluseks olevad tegevused peavad toimuma abikõlblikkuse perioodil. Kulu tasumisele ei ole ajalisi piiranguid seatud, kulude tasumise aeg ei pea jääma projekti abikõlblikkuse perioodi ehk maksmine võib jääda hilisemaks, kuid kulu tasumine peab jääma rakenduskava abikõlblikkuse perioodi (kuni 31.12.2029. a).

Abikõlbmatud kulud on lisaks toetusskeemis sätestatud kuludele ka ühendmääruse §-s 17 sätestatud kulud ning kulud, mis ei ole seotud ega kooskõlas toetusskeemi eesmärkidega.

Punkt 11. Toetuse maksmise tingimused ja kord

Käskkirjas sätestatud toetuse maksmise tingimused ja kord lähtuvad ühendmääruse §-dest 24–28, millele vastavalt elluvijale toetust makstakse. Käskkiri sätestab, et abikõlblike kulude ning lõppsaaja omafinantseeringu tõendamisel (juhul kui omafinantseering rakendub), arvestatakse ainult raamatupidamise algdokumentide alusel ja pangaülekande (välja arvatud lihtsustatud hüvitamisviisi korral) teel tasutud kuludega.

Toetuse maksmise eelduseks on projekti tegevustest tingitud abikõlblike kulude tekkimist tõendavate kuludokumentide või nende koopiade esitamine ning nende kinnitamine rakendusüksuse poolt. Maksetaotluse menetlemine toimub vastavalt rakendusüksuse juhtumis- ja kontrollisüsteemide kirjelduse alusel välja töötatud protseduuridele. Ettevõtjate omaosalustasu suunatakse sekkumise eelarvesse.

Punkt 12. Elluvijja õigused ja kohustused

Toetusskeemi elluvijja koostab TAIE arengukava alusel ning arvesse võttes rakenduskava ja toetusskeemi eesmärgid, toetusskeemi järgneva(te) aasta(te) tegevuskava eelnõu ja eelarve kulukohtade lõikes ning esitab selle rakendusasutusele kinnitamiseks. Toetusskeemitegevuskava sisaldab tegevuste ja alategevuste loetelu aastate lõikes, sihtgruppi ja tegevustele kuluvat aega ning eelarvet iga tegevuse kohta. Selleks, et tagada toetusskeemi otsene ja selge panustamine TAIE strateegiliste sihtide saavutamisse, näidatakse tegevuskavas seoseid TAIE arengukavaga. Lisaks on oluline, et elluvijja toob tegevuskavas välja regionaalset tasakaalu suurendavad tegevused ning hindab hiljem aruandes nende asjakohasust ja piisavust tasakaaluka regionaalse arengu põhimõtte edendamiseks. See tähendab, et tegevuskava koostades hindab elluvijja, kas kavandatavatel tegevustel on potentsiaali mõjutada regionaalset arengut positiivselt sihtsektori tarbeks või mitte, asjakohasuse hindamisel kaalub elluvijja läbi, kas tegevused on olnud

piisavalt efektiivsed tagamaks soovitud tulemust. Näiteks kui elluviija korraldab teatud sektori ettevõtjatele koolitust, siis saab ta tegevuskava koostamisel analüüsida, kus Eestis sihtsektori esindajad paiknevad. Kui sihtsektori esindajad paiknevad üle Eesti, ning erisus puudub saab elluviija kaaluda ürituse läbiviimist mõnes ääremaa piirkonnas, et anda selle piirkonna ettevõtjatele osalemises eelis. Samas kui sihtsektori esindajad on koondunud kõik vaid ühte piirkonda, siis on ebamõistlik korraldada üritust teises regioonis kui sihtsektorite enda paiknemine. Elluviija käsitleb tegevuskavas ka seoseid teiste horisontaalsete põhimõtetega: sooline võrdõiguslikkus, võrdne kohtlemine ja ligipääsetavus. Sealjuures võimalusel pööratakse tegevustes tähelepanu ettevõtluses alaesindatud rühmade (nt naised, vanemaealised) suuremale kaasamisele. Elluviija tagab, et puuduks riive horisontaalsete põhimõtete suunas ning võimalusel kujundab tegevusi nii, et need panustaksid positiivselt horisontaalsete põhimõtete edendamisesse. Riive puudumine tähendab, et tegevuskavasse arvestatud alamtegevustel ei tohi olla negatiivset mõju horisontaalsetele põhimõtetele. Tegevuskava koostamisel otsib koostaja võimalust, kuidas lisaks neutraalsele mõjule saab tegevus avaldada ka positiivset mõju horisontaalsetele põhimõtetele. Selleks indikeerib elluviija tegevuskavas ära tegevused, mis võiksid panustada mõnda horisontaalsesse teemasse, ning sellest tulenevalt disainib tegevuse selliselt, et tegevuse mõju oleks positiivne.

Toetuskeemi elluviimisel tuleb elluviijal järgida riigihangete seadust; tagada toetuskeemi elluviimiseks vajaliku tööjõu ja tehnilise varustuse olemasolu; tagada kulu- ja maksedokumentide eristatus muudest kulu- ja maksedokumentidest; säilitada teostamise dokumentatsioonid, tagada programmi elluviimise käigus seotud vara säilimine ja sihtotstarbeline kasutamine vähemalt 5 aasta jooksul programmi abikõlblikkuse perioodi lõppemisest; võimaldada teostada kuludokumentide auditit ja kontrolli; osutada igakülgset abi auditi ja kontrolli kiireks läbiviimiseks ning esitada asjakohased dokumendid; maksta tagasinõutav toetus rakendusametuse poolt märgitud summas ja tähtajaks tagasi ning oluline on silmas pidada, et elluviijal on kohustus täita ka teisi ÜSS2021_2027 ja selle alusel antud õigusaktides ning toetuskeemis sätestatud kohustusi. Näiteks on elluviija kohustatud määruse „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ §-s 2 toodud nõuete kohaselt juhul kui projekti kogumaksumus on üle kümne miljoni euro, korraldama teavitusürituse eesmärgiga informeerida avalikkust toetuse saamisest, kaasates ürituse läbiviimise korraldusametuse, kes kaasab Euroopa Komisjoni.

Elluviijal on õigus teha rakendusametusele ettepanekuid toetuskeemi ja tegevuskava muutmiseks, sealhulgas õigus teha ettepanekuid tegevuskavas kinnitatud tegevuste elluviimise edasilükkamiseks või ärajätmiseks. Samuti on elluviijal õigus küsida tegevuskavasse tehtavate ettepanekute kohta lisateavet, mis on vajalik tegevuste abikõlblikkuses, eesmärgipärasuses ja elluviidavuses veendumiseks.

Punkt 13. Aruandlus

Toetusskeemi elluviija on kohustatud koostama vahearuanne sagedusega üks kord aastas ning esitama selle rakendusüksusele kinnitamiseks hiljemalt rakendusüksuse poolt määratud tähtajaks. Lõpparuanne esitatakse toetusskeemi lõppedes, koos viimase maksetaotlusega.

Käskkiri toob välja ka vahe- ja lõpparuandes kajastatava minimaalselt nõutava informatsiooni. Muuhulgas on selliseks informatsiooniks ka muu toetuse elluviimisega seotud teave. Muu teabe alla kuulub näiteks esialgsed hinnangud tegevuskava eelarve täitmise kohta, ning võimalusel hinnang mis mahus ja millised tegevused olid teadus- ja arendustegevust toetavad tegevused ja millised tegevused olid innovatsiooni toetavad tegevused.

Elluviija esitab rakendusüksusele ja rakendusasutusele tähtaegselt nõutud informatsiooni ning aruanded ettenähtud vormil ja tähtaegadel.

Punkt 14. Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord

Kui ilmneb, et toetust on kasutatud mitteabikõlblike kulude hüvitamiseks, teeb rakendusasutus otsuse nõuda elluvijalt toetus osaliselt või täielikult tagasi.

Finantskorrektsiooni otsuseid teeb rakendusasutus vastavalt ÜSS2021_2027 §-le 28 ning toetus makstakse tagasi vastavalt ÜSS2021_2027 §-dele 29 ja 30.

Punkt 15. Riigiabi

Elluviija hindab, kas sihtgrupile antav toetus on riigiabi, kontrollib abisaajate vastavust VTA määruse või üldise grupierandi määruse nõuetele.

Elluviijale ei anta riigiabi, vaid riigiabi saavad tegevustes osalejad ehk kaudsed kasusaajad, kui vastav tegevus täidab kõik riigiabi tingimused. Kaudsele kasusaajale määratava riigiabi summas ei võeta arvesse kaudseid kulusid ega kasutada lihtsustatud hüvitamisviise, vaid riigiabi summa määratakse üksnes otsesete kulude alusel. Näiteks koolitusabi puhul leitakse abi summa ühele osalejale jagades koolitusega seotud otsesed kulud (esineja, ruum, materjalid jms) osalejate arvuga.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 2021/1060 millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-

Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid. Kooskõla on tagatud ka Euroopa Regionaalarengufondi ja Ühtekuuluvusfondi käsitleva määrusega (EL) 2021/1058.

Käskkirjaga hõlmatud tegevused on vastavuses rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldiste valikukriteeriumide ja -metoodikaga, mida kohaldatakse kõikidele rakenduskava poliitikaeesmärkidele ning nende raames toetatavatele meetmetele.

Käskkirjaga hõlmatud tegevused korraldatakse ilma avalikku taotlemist korraldamata, ning sellest tulenevalt on hinnatud valitud tegevuste vastavust üldistele valikukriteeriumidele järgmiselt:

- **Kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele:**
  - Seos valdkondlike arengukavadega on kirjeldatud seletuskirja punktis 5 “Eelnõu seotus teiste meetmete ja valdkondlike arengukavadega”. Lisaks on sekkumiste põhiselt toodud seos käskkirja erieesmärgi ja meetme seisukohast kõige suuremalt seotud valdkondliku arengukava TAIE-ga.
  - Mõju rakenduskava erieesmärkide ja meetmete eesmärkide saavutamisse on toodud käskkirja punktis 3 ning vastavas punktis ka seletuskirjas. Panust eesmärkidesse näidatakse sekkumiste panuse kaudu rakenduskava näitajatesse. Käskkirjaga hõlmatud tegevused panustavad otseselt erieesmärkide ja meetmete eesmärkide saavutamisesse. Lisaks on seletuskirja peatükis 4 toodud käskkirja mõjude kirjeldused.
- **Kooskõla tegevuste põhjendatusega.**
  - Taust käskkirja sekkumiste vajalikkuse kohta: 2021.a oli Eesti tööviljakus 86,7% ELi keskmisest, 2020.a eesmärk (80%) täideti edukalt ning nüüd liigutakse 110% poole, mis on 2035. aasta eesmärgiks. 2021.a andmetel moodustab tööstussektor 20% töökohtadest ja 20% SKPst, samas on selle sektori tootlikkus vaid 56% ELi keskmisest. See näitab madalat positsiooni rahvusvahelises väärtusahelas ja sektori vähest teadmumahukust. Sarnast lõhet ELi keskmisega täheldatakse ka IT- ja kommunikatsioonisektoris. Idufirmade arv ja investeeringute kaasamisvõime on suurenenud, kuid ülikoolide ja ettevõtjate koostöö on endiselt puudulik. Vaid väike osa ettevõtetest investeerib TA-sse (370 ettevõtet 2021.a), investeeritud summad ei ole suured – 2021. aastal kokku 314 mln eurot. Põhjused, miks ettevõtted arendustegevusse ei investeerinud, on TA-sse investeerimise universaalsed turutõrked nagu pikad tasuvusperioodid, investeeringute tasuvuse risk ja sellega kaasnev riskikartlikkus. Eesti erasektori T&A kulud (2020.a 0,98% SKPst) jäävad ELi keskmisest maha. Erasektoris on teadus- ja arendustöötajate arv ELi keskmisega võrreldes väike (2020.a ELis 0,86% kogu tööjõust ja Eestis 0,41%). Teadussüsteem on tugevalt orienteeritud akadeemilistele tulemustele. T&A teenuste turg on väike ja killustunud. Kohalike ressursside väärimine on piiratud, neid eksporditakse väikese lisandväärtusega ja väärtusahela madalal tasemel. Samal ajal kui Eesti on digitaalsete avalike teenuste valdkonnas ELis juhtpositsioonil, on puudulik digitehnoloogia

integreerimine erasektoris (20. koht ELis). Et soodustada erasektori TA mahtu ning edendada koostööd, tuleks kasvatada ettevõtete võimekust arendada TA-le tuginevaid ärimudeleid ja toetada suure ekspordipotentsiaaliga ettevõtjaid. Erasektori ja teadusasutuste koostöö vähesuse tõttu on oluline suurendada ja mitmekesistada kontakte teadustöötajate ja ettevõtjate vahel. Kestliku (kliimaneutraalse) tarbija kuvandi loomiseks tuleks kujundada teadlikkust ja hoiakuid koolitus- ja teavitustegevuse kaudu.

Analüüside kohaselt esineb puudusi TA ning innovatsiooni juhtimises, koordineerimises ja innovatsiooni ökosüsteemides, eriti arvestades missioonipõhise innovatsioonipoliitika rakendamist ja avaliku sektori aktiivsema rolli võtmist struktuursete muutuste esilekutsumiseks majanduses. Tuleb kasvatada osapoolte koosloomevõimekust. Tähelepanu tuleb pöörata Eesti innovatsioonisüsteemis osalejate võrgustike ja koostööplatvormide loomisele ning äri- ja akadeemiliste ringkondade koostöö tugevdamisele. Teadussüsteemi, ühiskonna ning majanduse arengu vajaduste vaheliste ebakõlade vähendamiseks on vaja süsteemsemaid muutusi, sh sektoritevahelist koostööd.

- Käskkirjas ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel, kuna sekkumised põhinevad riigiaruande lisal D, Euroopa poolaasta riigipõhistel soovitusel, Eesti teadus- ja arendustegevuse (TA) ja innovatsioonisüsteemi rahvusvahelisel hindamisel ning ettevõtlus- ja innovatsioonitoetuste tulemuslikkuse hindamisel. Sekkumistega toetatakse riikliku teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava rakendamist. Lisaks keskenduvad sekkumised ettevõtluse edendamisele ning teadmismahukate ettevõtete loomisele ja kasvule, suurema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomisele ja ekspordile. Sekkumised aitavad kaasa nutika spetsialiseerumise valdkondadele. Sellest tulenevalt on sekkumiste puhul tegu parima võimaliku lahendusega eesmärkide saavutamiseks.

Tegevuste sidusust eesmärkidega mõõdetakse rakenduskava näitajatega, mis on toodud punktis 3, koos selgitusega kuidas teostatakse näitajate seiret. Käskkirja tegevuste mõjusust on hinnatud läbi käskkirja mõjude peatüki nr 4.

- Tegevuste ajakava on realistlik ehk näitajate saavutamine käskkirjaga hõlmatud tegevuste abikõlbulikkuse perioodil on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust. Tagamaks tegevuste ajakavalist teostatavust koostatakse iga-aastane detailsem tegevuskava.

- **Kooskõla tegevuste kuluefektiivsusega**

- Käskkirjaga ettenähtud tegevused on kuluefektiivne viis planeeritud väljundite ja tulemuste saavutamiseks. Toetudes struktuurivahendite perioodil 2014-2020 elluviidud sarnaste sekkumiste kogemusele, hinnati struktuurivahendite perioodi 2021-2017 rakenduskava koostamise käigus antud tegevus üheks parimaks võimalikuks kuluefektiivseks lahenduseks täitmaks riiklikult seatud eesmärgid.
- Käskkirja tegevuste eelarve on koostatud toetudes muu hulgas valdkondliku arengukava TAIE eesmärkide täitmiseks vajalike tegevuste mahu hinnangule. Tegevuste eelarve maht on hinnatud toetudes sarnaste tegevuste elluviimise kuludele ning arvestades ligikaudset

teenuste maksumust, mis on vaja ellu viia täitmaks seatud näitajate sihttasemete saavutamist. Täpsemad näitajate arvestuskäigud on toodud rakenduskava näitajate metoodikas. Teostatavate kulude vajalikkus ja mõistlikkus tagatakse muutuvates majandusoludes käskkirjaga ettenähtud iga-aastase tegevuskava koostamise käigus, milles kujundatakse detailsem eelarve vastavalt detailsematele tegevustele. Tegevuste kujundamisel, sh valitavate tegevuste eelarvestamisel ja kulude kontrollimisel lähtutakse varasematest kogemustest, kuivõrd poliitikakujundajal ja rakendusüksusel on põhjalikud kogemused muu hulgas EL 2014-2020 finantsperioodi sarnaste meetmete rakendamisest. Sisse ostetavate teenuste lõplikud, õiglased ning usutavad summad leitakse hankeprotsesside käigus. Arvestatud on võimaliku hindade muutusega järgnevate aastate jooksul, toetudes minevikukogemusele (nt majandamiskulude puhul hindade võimalikku korrigeerimist THI alusel).

- Elluviijale ei teki toetuskeemi tulemusel püsikulusid, mis vajaksid rahastamist abikõlblikkuse perioodi järel.
- **Kooskõla elluviija suutlikkusega tegevusi ellu viia**
  - Elluviija suutlikkus ning põhjendus elluviija valiku osas on toodud seletuskirja punktis 5.
  - Elluviija valik on kooskõlas ÜSS2021_2027, mille kohaselt on elluviija valdkonna eest vastutava ministri käskkirjaga või halduskoostöö seaduse tähenduses halduslepinguga määratud ministeeriumi struktuuriüksus või volitatud asutus või juriidiline isik, kes vastutab toetuse andmise tingimuste käskkirjas nimetatud eelarve ulatuses tegevuste tegemise ja tulemuste saavutamise eest ning kellele kohaldatakse toetuse saaja kohta sätestatud. Antud käskkirjas on elluviijaks EIS, kes vastab seaduses ette antud definitsioonile elluviija kohta. Riigihangete seadusega kooskõla on tagatud, kuna EIS on Riigihanke seaduse § 5 lõike 2 punkti 4 kohane hankija. Halduskoostöö seadusega on elluviija kooskõlas § 14 kohaselt. Elluviijal puudub vastuolu riigiabi reeglitega, kuna EIS-i puhul ei ole tegemist ettevõtjaga vaid riigiasutatud sihtasutusega, mis täidab ministeeriumi poolseid ülesandeid. Lõppsaajale kehtivatest riigiabi reeglitest on ülevaade käskkirja punktis 15 ning vastavas punktis käskkirja seletuskirjas.
- **Kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega**
  - Käskkirjaga hõlmatud tegevuste seos Eesti 2035-ga on kirjeldatud seletuskirja peatüki 2 punktis 2, lisaks on antud punktis toodud selgitused käskkirja panustamise kohta horisontaalsete põhimõtete näitajatesse.
  - Tegevuste seosed horisontaalsete põhimõtetega on põhjalikumalt kirjeldatud seletuskirja peatükis 6.

Tegevuste elluviimise konkreetsed alategevused käskkirjas nimetatud tegevuste elluviimiseks koos täpse eelarve ning ajaraamiga määratletakse iga-aastases tegevuskavas (edaspidi *tegevuskava*). Tegevuskava koostamisel tagatakse kooskõla 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldiste valikukriteeriumitega. Kõik tegevuskavas olevad projektid peavad panustama käskkirjaga seotud Eesti

2035 sihtidesse ja Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 eesmärkidesse. Tegevuskava tegevused on mittediskrimineerivad ja läbipaistvad ning tagavad, et valitud tegevused arvestavad määruse nr 2021/1060 artiklis 9 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid. Tegevuskava moodustamisel arvestatakse:

1. Rahastatavate tegevuste mõju meetme eesmärkide saavutamisele. Hinnatakse tegevuste panust meetme eesmärkidesse, sh projekti tulemuste ja mõju eeldatavat ulatust ning vajadusel väljundite ja tulemuste kestlikkust pärast tegevuste lõppu. Lisaks hinnatakse tegevuste panust meetme väljund- ja tulemusnäitaja(te) saavutamisse.
2. Rahastatavate tegevuste põhjendatust. Hinnatakse, kas tegevuste eesmärgipüstitus on põhjendatud; kas tegevuse sekkumisloogika on arusaadav ja mõjus; kas tegevused võimaldavad saavutada püstitatud eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. Hinnatakse, kas seos eesmärkidega ning mõjususe on arusaadavad ning innovaatilisi lahendusi soosivad. Selgitatakse, kas tegevuste ajakava on realistlik, arvestades muuhulgas tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust.
3. Rahastatavate tegevuste kuluefektiivsust. Hinnatakse, kas tegevused/lahendused on kuluefektiivsed planeeritud väljundite/tulemuste saavutamiseks, sealhulgas kas lõppsaaja poolne osalustasu on vajalik, ning kui jah, siis milline tasu on kuluefektiivne. Hinnatakse, kas planeeritud eelarve on realistlik ja mõistlik – kas on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve kokku pandud, kas planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud. Tegevustega ei teki vajadust järgnevate püsikulude rahastamiseks.
4. Suutlikkust rahastatavaid tegevusi ellu viia. Hinnatakse, kas tegevuste tegijal on kvalifikatsioon ja kogemus ning õiguslikud, organisatsioonilised või tehnilised eeldused tegevuste elluviimiseks kavandatud viisil ning jätkusuutlikust tagades.
5. Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega. Tegevuskava koostamisel analüüsitakse, kuidas on võimalik parimal moel võtta arvesse ja aidata kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete (sooline võrdõiguslikkus, võrdsed võimalused, ligipääsetavus, kestlik areng, keskkonnakaitse ja kliimanetraalsus ning täiendavalt regionaalareng) eesmärkide saavutamisele ja panustada seeläbi vastavasse riigi pikaajalise arengustrateegia näitajasse.

4. Käskkirja mõjud

Toetuskeem juhindub rakenduskavast ning TAIE arengukavast.

Tegevussuuna „Ettevõtlusteadlikkus, sealhulgas juhtimiskvaliteet ja vastutustundlik ettevõtlus“ raames ellu viidavate tegevuste tulemusel avaldub järgmine mõju:

- Paraneb ettevõtjate juhtimiskvaliteet, mille tulemusel tehakse targemaid otsuseid ja kasvab ettevõtja loodav lisandväärtus, mis on ka TAIE arengukava peamine eesmärk;
- Suureneb vastutustundliku ettevõtluse põhimõtteid järgivate ettevõtjate hulk ja süveneb vastutustundlikum toimimine;

- Paranevad ettevõtjate temaatilised valdkondlikud kompetentsid, mis võimaldavad kasvatada ettevõtja konkurentsivõimet ning teadmus- ja tehnoloogiamahukust;
- Suureneb ettevõtlusalane teadlikkus ja ettevõtlikkus ühiskonnas laiemalt.

Toetuskeem avaldab ettevõtjate rahvusvahelistumisele alljärgnevat mõju:

- soodustatakse Eestis juba väljaarendatud TAI-mahukate toodete ja tehnoloogiate ekspordi kasvu ning luua eeldused uute toodete ja teenuste arendamiseks ja müügiks kõrgema lisandväärtusega valdkondades ja turgudel. Toetatakse ettevõtteid kvaliteeditaristu teenuste kaudu ja aidatakse sihtturul vajalike sertifikaatide ja müügilubade hankimise toetamisega, et soodustada ettevõtjatevahelist koostööd ja ühistegevust ekspordimahu kasvatamiseks;
- arendatakse ettevõtjate võimekust juhtida terviklikult müüki ja turundust, et siseneda rahvusvahelistele turgudele ja seal püsida (nt seminaride, koolituste, kasvu- ja arenguprogrammide kaudu), sealhulgas arvestades e-kaubanduse võimalusi;
- toetatakse ettevõtjate kasvu ja laienemist olemasolevatel ja uutel eksporditurgudel, sealhulgas vajalike kontaktide leidmise, EIS välisesindajate võrgustiku, messidel osalemise, nõustamise, sihtturupõhiste kompleksteenuste-toetuste, finantsinstrumentide jms kaudu;
- soodustatakse ettevõtjate investeringuid uute geograafiliste ja tooteturude hõivamiseks;
- suurendatakse Eesti ettevõtjate rahvusvahelist nähtavust, sealhulgas äridiplomaatia ning Eesti kuvandi sihipärase edendamise ja turundamise kaudu;
- tugevdatakse Eesti integreeritust EL-i ühtse turuga, vähendatakse kaubandustõkkeid ja liigset halduskoormust, et soodustada ekspordiambitsiooniga ettevõtjate piiriülest tegevust (sealhulgas avaliku halduse digiteerimine, parem teabevahetus ja nõustamine);
- toetatakse tehnoloogia- ja arendusmahukate investeringute kaasamist eelkõige TAIE fookusvaldkondades;
- kujundatakse konkurentsivõimeline ja paindlik investeerimiskeskond kõigis Eesti piirkondades, sealhulgas tagades sobivad finantseerimisvõimalused ning suunatakse rohkem ressursi ja toetusi regioonidesse, et Eesti areneks majanduslikult senisest võrdsemalt.

Ettevõtjate innovatsiooniteadlikkuse ja -võimekuse suurendamise toetuskeemi jõustumine võimaldab Eesti ettevõtjatel saada teadmisi ja kasvatada võimekust teadmusel- ja tehnoloogial põhineva ettevõtluse alustamiseks, arendamiseks ja elluviimiseks. Teadmiste ja võimekuste kasvatamine on oluline, et tekiks rohkem ettevõtjaid, kes on suutelised looma teadmus- ja tehnoloogiapõhiseid tooteid ja teenuseid, mis annavad kõrgema lisandväärtuse ja toovad suuremat kasu nii ettevõtjale kui ka riigile. Elluviija poolt sekkumise raames pakutavad teenused võimaldavad ettevõtjal saada paremini kätte tema ettevõtlusega ja arenguvõimalustega haakuvat informatsiooni vajalikul kontsentreeritud kujul, et oleks võimalik kiiremini ja vähemate ettevõtja ressurssidega jõuda lühema aja jooksul kiirema arenguni.

Toetuskeemi mõjul peaks suurenema ettevõtjate hulk, kelle teadmised ja huvi teadmus- ja tehnoloogiamahuka ettevõtluse kohta suureneb, kes teavad, mis viisil ja millistes suundades on võimalik

teadmus- ja tehnoloogiapõhist ettevõtlust arendada ning saada selle elluviimiseks vajalikke teadmisi ja kompetentse.

Toetusskeemi tulemusel lisandub ettevõtjaid, kellel kompetentside tõusu ja inimressursi kättesaadavuse tõusu tõttu kasvab võimekus läbi viia TAI-l põhinevaid arendustegevusi. See on eelduseks järgmise põlvkonna suure lisandväärtusega ettevõtjate juurdekasvuks Eesti majanduses.

Innovaatiliste riigihangete tegevuste elluviimine suurendab avaliku sektori rolli ja võimekust innovatiivsete lahenduste hankijana. Igal aastal suunatakse riigihangete kaudu ettevõtlusse üle 3 miljardi euro, mis moodustab suurusjärgus 30% riigieelarve kulude mahust ja 12-13% Eesti SKP-st. Avalikul sektoril on seega turu mõjutamiseks arvestatav ostujõud, mille sihipärase haldamisega on võimalik ergutada turul innovatsiooni, suunata ettevõtjaid arendustegevustele ning saada vajadustele paremini vastavaid teenuseid ja tooteid. Olemasoleva potentsiaali realiseerimise ehk avaliku sektori hangete ostujõu efektiivsema kasutuse oluline võtmetegur on nn targa tellija olemasolu, kes oskab kirjeldada hankevajadusi probleemipõhiselt, on teadlik turul pakutavatest lahendustest ning turuosaliste arendusvõimekustest ning oskab täpsustada ja juhtida selliste lahenduste tellimiseks vajalikke protsesse läbi projekti kogu elutsükli. See tähendab, et avalik sektor, mis on hangete kaudu turul samuti klient, ostab nn nõudliku kliendina tooteid, teenuseid ja lahendusi, mis eeldavad ettevõtjailt arendustegevusi. Sellise lähenemisega on avalik sektor uute või oluliselt uuendatud toodete, teenuste ja lahenduste esmane klient, andes ettevõtjatele referentsi hanke tulemusel valminud toote, teenuse või lahenduse edasi müümiseks. Seega mõjutab edukas nõudluspoole innovatsioonipoliitika ettevõtlust mitmeti, näiteks pakkudes arendustegevuse toetust, esmase kliendi ja tööde referentsi, mida kasutada turul edaspidi. Suurendades avaliku sektori nõudlust teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni järele, luuakse turgu teadusmahukate toodete ja teenuste pakkumiseks. Tugevdades avaliku ja erasektori koostööd innovatiivsete lahenduste kasutuselevõtul, tuues kokku nii nõudluspoole kui ka võimalikud pakkujad, tagatakse, et ühiselt määratletud probleemide ja vajadustega tegelemine oleks võimalikult efektiivne.

5. Eelnõu seotus teiste meetmete ja valdkondlike arengukavadega

Eelnõu sätestab toetusskeemi seose prioriteetse suuna teiste meetmete, meetme sekkumiste ja arengukavadega, tuues välja kokkupuutepunktid, mis on aluseks käesoleva toetusskeemi tegevustele või millesse tegevused panustavad.

Seos sama erieesmärgi teiste toetusskeemidega:

Meetme „Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeringute soodustamine“ sekkumine „Starditoetus“ – Ettevõtlusteadlikkuse sekkumise tulemusena on võimalik alustavatel ettevõtjatel saada ettevõtlusega alustamise eelnõustamist oma äriplaanide senisest paremaks planeerimiseks kui ka arengunõustamise teenust äriplaanis toodud tegevuste realiseerimiseks. Käesolev toetusskeem ja starditoetus täiendavad teineteist, kuna nimetatud starditoetuse saamisele eelnevalt peab

olema alustav ettevõtja MAKs eelnõustamises käinud ning toetuse saamisele järgnevatel aastatel peab ettevõtja käima MAKs arengunõustamisel.

Käesolev toetuskeem täiendab meetme „Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeeringute soodustamine“ sekkumise „Turismisektori elavdamine ja taaskäivitamise toetamine“ elluviimist aidates kaasa Eesti kuvandi loomisele ja selle turundamisele, et tõsta Eesti tuntust. Käesoleva toetuskeemi raames tehakse erinevaid teavitus- ja turundustegevusi Eesti maine tõstmiseks, mis on oluline ka turisminõudluse valdkonnas.

Seos meetme „Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeeringute soodustamine“ toetuskeem „Rahastamisvahendite pakkumine ettevõtjatele (laenuid, garantiid, omakapitali investeeringud)“.

Antud sekkumine pakub ettevõtjatele võimalust traditsiooniliste äriprojektide finantseerimiseks vajaliku kapitali saada, et tõsta ettevõtjate üldist konkurentsivõimet (sealhulgas suurendada ekspordivõimekust). Lisaks teeb meede ettevõtjatele kättesaadavamaks ka kõrgema riskiga ambitsioonikate äriprojektide finantseerimiseks mõeldud riskikapitali, et toetada nende kiiret kasvu ja jätkusuutlikkust. Sekkumine täiendab käesolevat ettevõtlusteadlikkuse sekkumist, luues ettevõtjate teadmiste ja oskuste arendamise kõrval ka paremaid kapitali- ja krediidikindlustuse võimalused ettevõtjate kasvuks vajalike tegevuste finantseerimiseks.

Seos sama erieesmärgi teiste meetmetega:

Seos Riigikantselei poolt elluviidava meetme „Avaliku sektori innovatsioonivõimekuse tõstmine“ tegevusega „Avaliku sektori innovatsiooniprojektide toetamine ning analüüsid ja tööriistad avaliku sektori innovatsiooni ja arendustegevuse toetuseks“. Nõudluspoole innovatsioonipoliitika instrumendid panustavad samuti TAI teadlikkuse ja võimekuse suurendamisesse. Innovaatiliste riigihangete tegevustes tehakse tihedat koostööd Riigikantseleiga ning tegevused panustavad otseselt Riigikantselei meetme eesmärkide saavutamisse läbi info jagamise, teavitus- ja nõustamistegevuste pakkumise ning erasektori ja avaliku sektori vahelise dialoogi tekitamise.

Seos valdkondlike arengukavadega:

„Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“. Toetuskeem aitab kaasa eelkõige ettevõtluskeskkonna arendamisele: tõstetakse ettevõtlusteadlikkust ja suurendatakse ettevõtjate võimekust oma toodangut eksportida. Lisaks aitab toetuskeem kaasa ettevõtjate teadmiste ja kompetentside arendamisele, et panustada senisest enam efektiivsuse kasvule ja kõrgema lisandväärtusega toodete ja innovaatiliste teenuste pakkumisele. Selleks panustatakse käesolevas toetuskeemis otseselt tootmisalase efektiivsuse arendamisse. Toetuskeem aitab kaasa teadmus- ja tehnoloogiamahuka ettevõtluse kasvule ning suurema lisandväärtuse ja sellest tulenevalt kõrgemate sissetulekute ja heaolu taseme saavutamisele kõikjal Eestis.

„Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035” – strateegia seab eesmärgiks tagada ettevõtlike ja kaasaegsete teadmiste ning oskustega inimeste järelkasv, mis on tarvilik kõrgema tootlikkuse taseme saavutamiseks Eestis. Käesolev toetuskeem täiendab elukestva õppe strateegiat edendades TAI- ja ettevõtlusteadlikkust erinevates sihtrühmades ning teadmisi ja oskusi ettevõtja põhise lähenemise läbi.

Teised riiklikud strateegiad, mille eesmärkide saavutamise seisukohalt on oluline Eesti maine tõstmine, ettevõtjate teadmiste ja oskuste arendamine, TAI teadlikkuse ja võimekuse kasv või ettevõtlusteadlikkuse tõstmine panustades ettevõtluskeskkonna arendamisele.

6. Käskkirja mõjud horisontaalsetele põhimõtetele

Käskkirjas toodud tegevuste mõju horisontaalsetele põhimõtetele on valdavalt toetav.

Horisontaalsed põhimõtted	Mõju
Tasakaalustatud regionaalne areng	Toetav mõju: Toetuskeemis tegevuste elluviimisel arvestatakse piirkondade vaheliste erisuste vähendamisega. Eesti ettevõtjate konkurentsivõime on piirkonniti erinev. Piirkondlikud erinevused on olemas ka lisandväärtuse, ekspordi, teadus- ja arendustegevuse rakendamise suutlikkuse ning ettevõtluse valdkonnas. Käskkirja panust regionaalsete erisuste vähendamisse mõõdetakse näitajaga "Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest". Lisaks jälgitakse käskkirja tegevuste elluviimisel ka näitajat „Tööjõu tootlikkus osakaaluna EL keskmisest“, kuid antud mõõdik ei ole toodud horisontaalse teema mõõdikuna vaid otseselt seotud käskkirja põhilise arengukava TAIE eesmärkide täitmise jälgimisega. <i>Ettevõtete tootlikkus</i> (SKP hõivatu kohta ostujõu pariteedi alusel) on selgelt kõrgem suuremate linnapiirkondadega piirkondades, ulatudes 2020.a seisuga Harjumaal 102%-ni ELi keskmisest, jäädes seevastu Lääne-, Kirde- ja Kesk-Eesti piirkondades kõigest 51-56% vahele ning viies maakonnas lausa alla 50% (madalaim Saaremaal 45%). Kõige kiiremas tempos on ELi keskmisele lähemale liikumas jätkuvalt Põhja- ja Lõuna-Eesti. Ülejäänud NUTS3 piirkondade lähenemine on aastatel 2018-2020 olnud aeglasem ega ole olnud järjepidev, Kirde-Eesti näitaja on koguni 5% võrra ELi keskmisest kaugenenu. Erandiks on siiski mitmed maakonnad, mille SKP hõivatu kohta on lähenenud ELi keskmisele kiiremas tempos, nt Põlva- Võru- ja Viljandi maakond (2 aastaga lähenenud ELi keskmisele enam kui 7%). <i>Ettevõtete lisandväärtuse</i> piirkondlikud erinevused on paaril viimasel aastal mõnevõrra vähenenud. Kui 2018. aastal ulatus keskmine lisandväärtus 20+ töötajaga ettevõtetes 1588 eurost Lääne-Eestis 3538 euroni Ida-Virumaal,

siis 2020. aastaks oli vastav lõhe vähenenud 1663 ja 3072 euro (Põhja-Eesti) vahele. Paraku on piirkonniti ühtlasemate näitajateni jõutud ennekõike Ida-Virumaa ettevõtete lisandväärtuse vähenemise tõttu. Tuleb ka arvestada, et nendes näitajates ei kajastu piirkondlikus ettevõtluses olulist rolli mängivad mikroettevõtted.

Kuigi viimastel aastatel vähenenud, on siiski endistviisi suured piirkondlikud erinevused ka *ettevõtete ekspordi* näitajates. Kui kaupade ja teenuste eksport ulatub 2021.a seisuga Ida-Virumaal ja Harjumaal umbes 300 tuhande euro kanti, siis Läänemaal vaid alla 90 tuhande eurot ettevõtte kohta.

Vaatamata suurtele piirkondlike erisustele on käskkirja alusel elluviidavate tegevuste järgi vajadus üle-eestiliselt, kuna Eesti loodav lisandväärtus jääb endiselt alla Euroopa Liidu keskmist. Üle-eestiliste teenuste pakkumise kaudu tekitatakse ka võimalus ülekandefekti tekkimiseks, kus juba koolitatud ettevõtjad inspireerivad ka teisi ettevõtjaid koolitustel osalema. Seda edendatakse läbi kommunikatiivsete alategevuste.

Eelmise perioodi sarnaste sekkumiste puhul puudusid regionaalse tasakaalu edendamise põhimõtete juurutamine käskkirja tegevustes, ning lähtuti ainult sihtsektorite spetsiifikast. Sellest tulenevalt ei ole kogutud eraldi regionaalset jaotust käskkirja alategevustest tulenevate teenuste kasutajate regionaalse jaotumise kohta. Käskkirjaga hõlmatud sekkumiste seast võib eeldada, et kõige otsesem panus võib tuleneda ettevõtlusteadlikkuse, sealhulgas juhtimiskvaliteedi ja vastutustundliku ettevõtluse ja ettevõtjate TAI teadlikkuse kasvatamine (TAI võimalused) ja TAI võimekuse tõstmise sekkumiste alategevustest. Nende tegevuste osas oodatakse elluviijalt tegevuste kavandamist selliselt, et need aitaksid vähendada piirkondlikke erisusi tervikuna.

Käskkirjaga toetatavad tegevused lähtuvad TAIE fookusvaldkondade vajadustest, ning käskkirjade tegevuste elluviimisel lähtutakse eelkõige sektori vajadustest. Teatud sektorid võivad olla esindatud vaid mõnes regioonis ning nende puhul ei jaotu kasusaajad ühtlaselt üle Eesti. Näiteks ei ole selline erisuste tegemine mõistlik sektorites, mis sõltuvad suuresti kohalikust toorainest, mis võib paikneda läbi Eesti regioonide ebaühtlaselt. Sellised sektorid on näiteks maavarasid toorainena kasutavad ettevõtjad või metsa- ja puidutööstus. Sellest tulenevalt hinnatakse iga alategevuse potentsiaali panustada eraldi ning kui panustamine on mõistlik ja asjakohane siis seda ka tehakse. Tänapäevasel infotehnoloogia ajastul võimaldatakse ka enamike pakutavate teenuste kättesaadavust veebilahenduste kaudu, millest tulenevalt on regionaalselt ääremaalised piirkonnad samuti hõlmatud

	teenustega. Elluviija julgustab madalama osalusaktiivsusega piirkondade ettevõtjaid seda võimalust igakülgselt kasutama. Teadlikkuse alaste tegevuste elluviimisel tehakse vajadusel koostööd maakondlike arenduskeskustega, tagamaks paremat regionaalset katvust ning informeeritust ja ligipääsetavust teenustele igas regioonis. Vastutustundlikkuse kasv ettevõtluses on regionaalselt neutraalse mõjuga või kergelt positiivne, soodustades ettevõtjate panustamist kogukondadesse. Käskkirjaga hõlmatud tegevuste konkreetset alamtegevused koos oodatava panusega regionaalse tasakaalustatuse suurendamiseks, täpse eelarve ning ajaraamiga määratletakse toetuskeemi iga-aastases tegevuskavas. Elluviija toob tegevuskavas välja regionaalse tasakaalu suurendamisse panustavad tegevused ning hindab aruandluse käigus nende asjakohasust tasakaaluka regionaalse arengu põhimõtte edendamiseks, tuues välja ka kasusaajate piirkondliku jaotuse.
Keskkond ja kliima	Toetav mõju. Toetuskeemi raames elluviidavate tegevuste planeerimisel ja elluviimisel arvestatakse keskkonnahoiu ja kliima temaatikaga, sealhulgas pakutakse messide valikul ettevõtjatele välja ka energiasäästu ning ressursside parema kasutuse temaatilisi messe. Lisaks kaasatakse üritusele ka selles valdkonnas tegutsevaid ettevõtjaid. Toetuskeemi tegevused seonduvad keskkonna- ja kliimapoliitikaga nutika spetsialiseerumise kasvuala – ressursside efektiivne kasutamine – kaudu. Lisaks võib uute innovaatiliste ettevõtjate ja teenuste/toodete turule toomise kaudu panustada nii kliimamuutuste leevendamisesse kui ka kliimamuutuste mõjuga kohanemisesse. Käskkirja alusel elluviidavad tegevused on ellu kutsutud mh otseselt kestlikkuse kasvatamiseks ning rohepöörde soodustamiseks, mistõttu läbiv keskkonnamõju on positiivne. Ühtlasi loob see uusi ja innovaatilisi ärimudeleid ja -võimalusi ning kasvatab seekaudu ettevõtjate konkurentsivõimet. TA ja innovatsiooni edendamine võib potentsiaalselt panustada nii vajalike kliimamuutuste leevendamise kui ka kliimamuutuste mõjuga kohanemise tehnoloogiate arengusse. Innovatsioonihangete edendamine annab avalikule sektorile rohkem tööriistu tegeleda muutuvast kliimas uute oludega, mille tarbeks on vaja leida uusi innovaatilisi lahendusi, mis täna veel turul ei pruugi kättesaadavad olla Vastutustundliku ettevõtluse oluline komponent on ka kestlikkus ja keskkonnahoidlikkus. Elluviidavad tegevused toetavad otseselt rohelisuse ja vastutustundlikkuse kasvu, muutes ettevõtjate toimimist ja juhtimist keskkonnahoidlikumaks. TAI teadlikkuse edendamine suurendab uute

	tulevikutehnoloogiate turule tulekut, mis sõltuvalt valdkonnast võivad mängida rolli kliimaneutraalse energiatootmise suunas liikumisel. Läbi keskkonna- ja kliimateemadesse panustamise panustavad ka käskkirja tegevused Euroopa Liidu Rohelisse kokkuleppesse. Rohelises kokkuleppes kasutatakse järjepidevalt kõiki poliitilisi hoobasid: reguleerimine ja standardimine, investeeringud ja innovatsioon, riiklikud reformid, dialoog sotsiaalpartneritega ja rahvusvaheline koostöö. Uued tehnoloogiad, säästvad lahendused ja murranguline innovatsioon on Euroopa rohelse kokkuleppe eesmärkide saavutamisel määrava tähtsusega. Selleks et ELil oleks jätkuvalt konkurentsieelis keskkonnahoidlike tehnoloogiate valdkonnas, peab ta märkimisväärselt suurendama uute tehnoloogiate ulatuslikku kasutuselevõttu ja tutvustamist kõigis sektorites ja kogu ühtsel turul, luues uusi uuenduslikke väärtusahelaid. Käskkirjaga hõlmatud tegevused panustavad nii kaudselt kui ka otseselt uute tehnoloogiate arengusse ning seeläbi ka Rohelise kokkuleppe eesmärkidesse. Seeläbi panustatakse „Eesti 2035“ aluspõhimõtte näitajasse „Kasvuhoonegaaside netoheide CO2 ekvivalenttonnides“.
Sooline võrdõiguslikkus, võrdsed võimalused, ligipääsetavus	Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku mõju soolisele võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele ning vajaduse korral kohandatakse tegevusi seal kus asjakohane. Käskkirjaga hõlmatud tegevuste konkreetsete alamtegevused koos täpse eelarve ning ajaraamiga määratletakse toetuskeemi iga-aastases tegevuskavas. Tegevuskava moodustamisel arvestatakse projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrategia aluspõhimõtete ja sihtidega. Tegevuskava tegevused peavad olema mittediskrimineerivad ja läbipaistvad ning tagama, et valitud tegevused arvestavad määruse nr 2021/1060 artiklis 9 sätestatud horisontaalseid põhimõtteid. Elluviija peab tegevuskavas käsitlema ka seoseid horisontaalsete põhimõtetega: sooline võrdõiguslikkus, võrdsed võimalused ja ligipääsetavus. Elluviija tagab, et puuduks riive horisontaalsete põhimõtetega ning võimalusel kujundab tegevusi nii, et need panustaksid positiivselt horisontaalsete põhimõtete edendamisesse. Sooline võrdõiguslikkus. Toetav mõju. Toetatavad tegevused aitavad kaasa naiste osaluse suurendamisele ettevõtluses läbi nende ettevõtlusaktiivsuse ja -teadlikkuse suurendamise ning ettevõtluspotentsiaali realiseerimise. Uued tehnoloogiad ja ärimudelid ning sellega seotud teadlikkuse (sh innovatsiooni-, digi- ja rohevaldkonna) ja kompetentside kasvatamine on üks sihtidest, mille osas positiivne muutus ellu kutsuda. Lahendus toetab naiste huvi tegutseda kõrgema kasvupotentsiaaliga innovaatilises ja kõrge lisandväärtusega ettevõtjates. Samuti aitavad tegevused kaasa naiste loodud

	ettevõtjate konkurentsivõime kasvule. Kõikides tegevustes pööratakse läbivalt tähelepanu naiste, kes on ettevõtluses alaesindatud, suuremale kaasamisele. Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel võetakse arvesse võimalikku mõju soolisele võrdsusele ning vajaduse korral kohandatakse tegevusi seal kus asjakohane. Tegevuste panust soolise võrdõiguslikkuse edendamisse jälgitakse EE2035 näitajaga „soolise võrdõiguslikkuse indeks“. Võrdsete võimaluste loomine vähemusrühmadele. Toetav mõju. Tegevuste eesmärk on infoühiskonnas toimetulekuks vajaliku teadlikkuse ja teadmiste omandamine ning täiendamiseks võimaluste loomine, et luua eeldused e-teenuste võimalikult turvaliseks ja laialdaseks kasutuselevõtuks kõigi sihtgruppide seas. Teavitustegevustes arvestatakse eri sihtrühmade eelistatute ja enimkasutatavate infokanalitega. Samuti arvestatakse toetuskeemi raames korraldatud tegevuste puhul, et toetatavates tegevustes osalemine oleks võimaldatud kõigile, inimestele olenemata nende vanusest, rahvusest, puudest jt tunnustest. Käskkirja alusel elluviidavate tegevuste üks fookusi on vastutustundliku ettevõtluse edendamine erinevate selleks ellu kutsutavate tegevuste abil ja võimalusel vastavaid sotsiaalpartnereid võimestades. Ettevõtluse üldine vastutustundlikkuse kasv ja paranenud juhtimiskvaliteet adresseerib otseselt võrdsete võimaluste temaatika senisest paremat ja tõhusamat rakendamist ettevõtja igapäevases toimimises. Tegevuste panust võrdsete võimaluste edendamisse jälgitakse EE2035 näitajaga „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“. Ligipääsetavus. Toetav mõju. Tegevused on ligipääsetavad ning läbivalt on rakendatud kaasava disaini põhimõtteid. Kõikide tegevuste rakendamisel järgitakse kehtivaid ligipääsetavuse nõudeid. Üritustel ja koolitustel tagatakse ligipääsetavus füüsilisele keskkonnale, infole ja kommunikatsioonile nelja peamise erivajadusega (nägemis-, kuulmis-, liikumis- ja intellektipuu) inimestele. Vastutustundlikkus on üks tegevuste suundasid ning läbivalt rakendatakse kaasava disaini põhimõtteid.“
DNSH ja kliimakindlus	DNSH ja kliimakindlus on analüüsitud rakenduskava koostamise käigus. Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027 raames läbi viidud „ei kahjusta oluliselt“ analüüs ei tuvastanud, et käskkirjaga hõlmatud meetmed põhjustaks olulist kahju keskkonnaeesmärkidele, pigem toetatavad tegevused arvestavad ja panustavad kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisse. Sellest tulenevalt puudub vajadus täiendavate leevendusmeetmete kehtestamiseks.

7. Käskkirja rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Käskkirja rakendamise ega kaasne rakendusasutusele ega rakendusüksusele olulisi lisakulusid. Rakendamise eeldatavaid tulusid ei ole võimalik rahaliselt mõõta, sest tegemist on pikemaajalise investeringuga, mille tulemused kajastuvad paranenud teadlikkuses ja kompetentsides, samuti rahvusvahelistumise potentsiaali tõhusamas ärakasutamises.

8. Käskkirja jõustumine

Käskkiri jõustub selle allkirjastamisest. Käskkirjas toodud erieesmärgi nr 1 sekkumiste elluviimine jõustub kui 2021–2027 perioodi rakenduskava erieesmärgi temaatiline eeltingimus on täidetud.

9. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Välisministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Riigikantseleile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele. Tähtaegselt saabus Haridus- ja Teadusministeeriumi kooskõlastuskiri, Välisministeerium ja Sotsiaalministeerium kooskõlastasid vaikimisi. Pärast tähtaega saabusid Rahandusministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi ja Riigi Tugiteenuste Keskuse kooskõlastuskirjad märkustega.

Arvamuse avaldamiseks esitati eelnõu Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Teenusmajanduse Kojale ja TAIE juhtkomisjonile. TAIE juhtkomisjonile arvamuse avaldamiseks saadeti dokumendid teaduspoliitika ja innovatsioonipoliitika komisjoni liikmetele, kes täidavad TAIE juhtkomisjoni rolli. Kaubandus-Tööstuskoda teavitas, et kommentaarid puuduvad. Arvamuse avaldamisi ei laekunud.

Eelnõude infosüsteemi kaudu esitati üks avalik kommentaar.

Märkustega arvestamine

Märkuse/kommentaari esitaja	Arvestatud/mitte arvestatud
Haridus- ja Teadusministeerium	
Eelnõu punktis 3 on viidatud tulemuste loetelule, kuid loetelu viidatud punktis puudub. Samuti puudub riskihindamise tabelis real 12 viidatud keskkonnamõjude hindamise selgitus.	Arvestatud. Vorminduslikult tulemuste loetelu õige punkti juurde tõstetud tagasi. Riskide hindamise tabeli viidet uuendatud.
Eelnõu punkti 8 kohaselt on tegevuste abikõlblikkuse algus 1. jaanuar 2022, kuid seletuskirjas on see 1. oktoober 2022. Kuna seletuskirja peatüki 8 kohaselt jõustub käskkiri allkirjastamisest,	Kuupäevad ühtlustatud. Kuna tagasiulatuva rakendamise kuupäev jääb abikõlblikkuse

mis on hilisem kui tegevuste abikõlblikkuse algus, peaks eelnõu punktiga 8 olema kehtestatud ka tegevuste tagasiulatava rakendamise tingimused.	perioodi sisse, pole täiendavate tingimuste kehtestamine vajalik.
Seletuskirja punkti 10 kohaselt võib kulusid lugeda abikõlblikuks, kui need on tekkinud abikõlblikkuse perioodil ja sellele järgneva 45 kalendripäeva jooksul. Juhime tähelepanu, et abikõlbliku kulu tekkimine abikõlblikkuse perioodile järgneva 45 päeva jooksul on vastuolus ühendmääruse § 15 lõike 1 punktidega 2 ja 3, mille kohaselt kulu peab olema tekkinud ja tasutud projekti abikõlblikkuse perioodil.	Arvestatud. Eemaldatud viide, et kulu tekkimine võib juhtuda 45 päeva peale abikõlblikkuse perioodi.
Eelnõu punktis 11.1 kehtestatud toetuse maksmise alused viitavad laiemale maksete võimalustele, kui eelnõu edasine loetelu ja seletuskiri võimaldavad. Eelnõu punktis 12 elluviija õiguste ja kohustuste loetelus puuduvad vara säilitamise ja sihtotstarbelise kasutamise nõuded pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu ning üle 10 miljoni euro suurusega projektide teavituskohustuse regulatsioon, mis on seletuskirjas kirjeldatud.	Arvestatud. Käskkirja punkti 11.1 loetletud maksmist aluseid korrigeeritud. Punktis 12 elluviija õiguste ja kohustuste loetelus puuduvad vara säilitamise ja sihtotstarbelise kasutamise nõuded, kuna käskkirjaga elluviidavate tegevuste raames ei hangita pikaajaliselt kasutatavat vara. Seletuskirja täpsustatud. Elluviija õiguste ja kohustuste loetelus, ei dubleerita juba seadusega otsekohalduvaid kohustusi, nende kohustuste täitmise vajalikkusele tuuakse tähelepanu seletuskirjas, kus selgitatakse, et on silmas pidada, et elluviijal on kohustus täita ka teisi „perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse” ja selle alusel antud õigusaktides ning toetuskeemis sätestatud kohustusi. Näiteks on elluviija kohustatud määruse „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse

	teavitamine“ §-s 2 toodud nõuete kohaselt juhul kui projekti kogumaksumus on üle kümne miljoni euro, korraldama teavitussürituse eesmärgiga informeerida avalikkust toetuse saamisest, kaasates ürituse läbiviimise korraldusasutuse, kes kaasab Euroopa Komisjoni.
Teadus- ja arendustegevusega seotud aruandluse huvides palume täpsustada, milline osa toetuse andmise tingimuste eelarvest klassifitseerub teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni kuluna teadus- ja arendustegevuse korraldamise seaduse mõistes. Samuti ei ole eelnõu punktis 2.3. enamik kuludest teadus- ja arendustegevuse kulud.	Arvestatud sisuliselt. Käskkirja raames tehtavad tegevused on TAI-d toetavad kulud. Käskkirjaga ei anta toetust TAI läbiviimiseks vaid tõstetakse ettevõtjate võimekust seda teha. Seletuskirja lisatud selguse huvides selgitus, et elluviija aruandluses toob muu teabe all välja esialgsed hinnangud tegevuskava eelarve täitmise kohta, ning võimalusel hinnang mis mahus ja millised tegevused olid teadus- ja arendustegevust toetavad tegevused ja millised tegevused olid innovatsiooni toetavad tegevused.
Rahandusministeerium	
Eelnõus puudub ühendmääruse paragrahv 41 lõike 1 punkti 3 kohane kirjeldus, millised toetatavad tegevused panustavad tasakaalustatud regionaalsesse arengusse. Seega tuleb otsene panus tuua välja vähemalt järgmiste tegevuste puhul: 2.1. Ettevõtlusteadlikkuse, sealhulgas juhtimiskvaliteedi ja vastutustundliku ettevõtluse alategevused ja 2.3. Ettevõtjate TAI teadlikkuse kasvatamine (TAI võimalused) ja TAI võimekuse tõstmine.	Arvestatud. Täiendatud käskkirja punkti 1.1 vastavate näitajatega ja täiendatud seletuskirja peatükk 2 punkti 1
Piisavalt selgelt ei ole välja toodud ka eelnõu koostaja ootuseid elluviijale seoses panustamisega tasakaalustatud regionaalsesse arengusse, lähtudes TAT koostamise käigus tehtud analüüsist. Kui vastutus regionaalse tasakaalustatuse põhimõtte järgmise	a) Arvestatud. Käskkirja punkti 1.1 täiendatud

eest on jäetud elluviijale, tuleb eelnõusse lisada elluviija kohustus arvestada tegevuskava koostamisel vähemalt tegevuste 2.1 ja 2.3 puhul tegevuste mõju tasakaalustatud regionaalsele arengule ning tuua tegevuskavas välja konkreetsed tegevused/põhimõtted, kuidas regionaalset tasakaalu edendatakse. Seetõttu tuleb: a) eelnõu punktis 1.1. täiendada teise lause sõnastust järgnevalt: „Tegevus panustab „Eesti 2035“ näitajatesse „Tööjõu tootlikkus osakaaluna EL keskmisest,“ „TA kulud erasektoris “ ja „Kasvuhoonegaaside netoheide CO2 ekvivalenttonnides“ , "Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“, „Soolise võrdõiguslikkuse indeks“, „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“ ja „Ligipääsetavuse näitaja“. b) eelnõu punkti 12.1.3 täiendada alljärgnevalt: vastutab eesmärkide saavutamise eest, sealhulgas panustamise eest käskkirja punktis 1.1 nimetatud horisontaalsetesse põhimõtetesse ning punktides 2.1 ja 2.3 nimetatud tegevuste kavandamise eest regionaalseid erinevusi vähendaval moel. c) punkti 13.5.2. lisada viide, et elluviija poolt kajastatakse vahe- ja lõpparuandes, et milline oli toetatud ettevõtjate piirkondlik jaotuse. d) lisada punkti 13.5.3. viide, et elluviija lisab vahe – ja lõpparuandesse hinnangu tegevuste tulemuslikkusele, sealhulgas horisontaalsetesse põhimõtetesse panustamise tulemuslikkusele.	b) Arvestatud. Käskkirja punkti 12.1.3 täiendatud c) Arvestatud. Käskkirja punkti 13.5.2 täiendatud d) Arvestatud. Käskkirja punkti 13.5.3 täiendatud
Seletuskirjas puudub sisuline analüüs regionaalsete erinevuste kohta eelnõu valdkonnas. Minimaalselt tuleb seletuskirja täiendada järgneva: a) Regionaalse tasakaalustatuse horisontaalse teemaga seotud mõõdikuna on käskkirjas välja toodud „Tööjõu tootlikkus osakaaluna EL keskmisest“. Vajalik on põhjendada mõõdiku valikut, kuna see erineb meetmete nimekirjas toodud näitajast. b) Analüüsida valdkonna piirkondlikke erisusi vähemalt valitud „Eesti 2035“ mõõdiku lõikes, aga soovitatavalt ka meetmespetsiifilisemate näitajate lõikes ning varasemate sarnaste sekkumiste rakendamise info alusel, sh tuua välja piirkondlike erisuste peamised põhjused.	a) Arvestatud. Käskkirjas toodud välja regionaalse tasakaalustatuse arengu mõõdikuks näitaja "Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“, mis on meetme nimekirjas toodud vastav näitaja.. Horisontaalsete põhimõtete punkti seletuskirjas lisatud selgitus, et käskkirja tegevuste elluviimisel jälgitakse ka näitajat „Tööjõu tootlikkus osakaaluna EL keskmisest“, kuid antud mõõdik ei

c) Analüüsida võimalusi kavandada meetme tegevuste elluviimist selliselt, et need panustaksid valitud „Eesti 2035“ näitaja regionaalsete erinevuste vähendamisse (vastavate regionaalarengu juurprobleemide lahendamisse), valida välja sobivaim sekkumine (vt regionaalse mõju juhend) ning näidata, kuidas see aitab valitud „Eesti 2035“ mõõdiku regionaalset tasakaalustatust suurendada. Kuna tegevused on erinevad, tuleb seda teha tegevuste kaupa. Kui osa vastustust regionaalselt tasakaalustatud lähenemise eest jääb elluvijale, tuleb see eelnõus püstitada konkreetse ülesandena, alused, millest lähtuda (nimetada eritähelepanu vajavad piirkonnad, tegevuste eri regioonidele suunamise põhimõtted jne), aga kirjeldada seletuskirjas.	ole toodud horisontaalse teema mõõdikuna, vaid otseselt seotud käskkirja põhilise arengukava TAIE eesmärkide täitmise jälgimisega.
Kui mõnel käskkirjas välja toodud tegevusel puudub regionaalarengu puutumus, tuleb seda põhjendada.	b) Arvestatud. Täiendatud seletuskirja peatükki 6
Käskkirja eelnõu punktis 1.1.9 (ja edaspidi) on tegevuse eesmärgina mainitud muu hulgas „toetada ettevõtja kasvu ja laienemist olemasolevatel ja uutel eksporditurgudel välisesindajate võrgustiku kaudu“. Pole selge, mida täpselt mõeldakse „välisesindajate võrgustiku“ all. Vastavalt riigiabi reeglitele on keelatud toetada ettevõtja eksporditegevust. Nimelt on üldise grupierandi määruse (EL) nr 651/2014 artiklis 1(2)(c) ja komisjoni vähese tähtsusega abi määruse (EL) nr 1407/2013 artiklis 1(d) sätestatud, et ekspordiabiks loetakse muu hulgas ka abi, mis on seotud turustusvõrgu loomise ja toimimisega (i.k establishment and operation of distribution network). Euroopa Komisjoni mitteametlike selgituste kohaselt võib turustusvõrguna (jaotusvõrguna) mõista mis tahes tüüpi süsteemina, mida ettevõtte kasutab oma teenuste osutamiseks, kaupade müümiseks jne (kas lõpptarbijale või vahepealsele tegevuse tasemele). Näiteks on Euroopa Komisjon teinud Saksamaa meetme kohta osaliselt negatiivse otsuse just seoses ekspordiabiga (sh turustusvõrguga).	c) Arvestatud. Täiendatud seletuskirja peatükki 6. Käskkirjas ja seletuskirjas täiendatud elluvijja kohustusi.
Eelnõu osas 15 on selgitatud riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmist. Pole selge, keda mõeldakse „abisajaate“ (sihtgrupi) all – kas nendeks on lõppsaajad (vt eelnõu osa 7) või võivad abisaajateks teatud juhul olla ka elluvijja poolt valitud partnerid või sihtgrupile teenuste (nt koolitused vms) osutajad – juhul, kui teenuse osutajaid ei valita nt riigihankega. Kui riigiabi või vähese	Arvestatud. Täiendatud seletuskirja peatükki 6
Käskkirja eelnõu punktis 1.1.9 (ja edaspidi) on tegevuse eesmärgina mainitud muu hulgas „toetada ettevõtja kasvu ja laienemist olemasolevatel ja uutel eksporditurgudel välisesindajate võrgustiku kaudu“. Pole selge, mida täpselt mõeldakse „välisesindajate võrgustiku“ all. Vastavalt riigiabi reeglitele on keelatud toetada ettevõtja eksporditegevust. Nimelt on üldise grupierandi määruse (EL) nr 651/2014 artiklis 1(2)(c) ja komisjoni vähese tähtsusega abi määruse (EL) nr 1407/2013 artiklis 1(d) sätestatud, et ekspordiabiks loetakse muu hulgas ka abi, mis on seotud turustusvõrgu loomise ja toimimisega (i.k establishment and operation of distribution network). Euroopa Komisjoni mitteametlike selgituste kohaselt võib turustusvõrguna (jaotusvõrguna) mõista mis tahes tüüpi süsteemina, mida ettevõtte kasutab oma teenuste osutamiseks, kaupade müümiseks jne (kas lõpptarbijale või vahepealsele tegevuse tasemele). Näiteks on Euroopa Komisjon teinud Saksamaa meetme kohta osaliselt negatiivse otsuse just seoses ekspordiabiga (sh turustusvõrguga).	Arvestatud. Täiendatud seletuskirja peatükki 2 punkti 1 selgitusega, kellega on tegu välisesindajate puhul. Tegu ei ole turustusvõrgu loomise ega toimimisega.
Eelnõu osas 15 on selgitatud riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmist. Pole selge, keda mõeldakse „abisajaate“ (sihtgrupi) all – kas nendeks on lõppsaajad (vt eelnõu osa 7) või võivad abisaajateks teatud juhul olla ka elluvijja poolt valitud partnerid või sihtgrupile teenuste (nt koolitused vms) osutajad – juhul, kui teenuse osutajaid ei valita nt riigihankega. Kui riigiabi või vähese	Arvestatud. Mõisteid ühtlustatud. Läbivalt kasutusel lõppsaaja.

tähtsusega abi saajateks loetakse lõppsaajaid ehk ettevõtjaid, siis tuleb seda eelnõu punktides 15.2, 15.3 jne täpsustada, nt p 15.2 osas järgmises sõnastuses: „Kui tegevuse elluviimiseks antav toetus on vähese tähtsusega abi lõppsaajale...“. Samuti pole selge, kas „abi andja“ (vt punktid 15.4, 15.7) all on mõeldud elluvijjat.	
Kuna riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmine peab olema läbipaistev, sh kes on abisaajad ja kes on abi andja, siis tuleb osa 15 täpsustada.	Arvestatud. Mõisteid ühtlustatud.
Eelnõu punktis 15.3 tuleb täpsustada, et nõustamiseks antavat abi üldise grupierandi määruse artikkel 18 ja messidel osalemiseks antavat abi artikkel 19 alusel saab anda vaid VKEdele. Eelnõu ossa 15 (või ossa 10) tuleb lisada ka säte riigiabi abikõlblike kulude kohta, nt järgmises sõnastuses: „Üldise grupierandi määruse alusel antava riigiabi puhul peavad abikõlblikud kulud vastama VKEdele nõustamiseks antava abi puhul üldise grupierandi määruse artikkel 18 lõikes 3, VKEdele messidel antava abi puhul üldise grupierandi määruse artikkel 19 lõikes 2 ja koolitusabi puhul üldise grupierandi määruse artikkel 31 lõikes 3 sätestatud kuludele.“	Arvestatud. Täiendatud käskkirja punkti 15.
Käskkirja eelnõu punktis 9 on välja toodud eelarved vastavalt tegevustele, mis on kajastatud õigesti, kuid TATis ei ole mainitud kogu meetme eelarvet, EL toetuse osa ega ka nende jääki. Seega tuleb seletuskirjas punktis 9 täpsemalt välja tuua „EL toetuse osa“ meetmete kaupa, näiteks nii: Meetme 21.1.1.1 EL toetuse osa on 94 000 000 ning käesolev TAT moodustab sellest 22 312 000 eurot ning seega ülejäänud sekkumiste jaoks jääb veel 71 688 000 eurot. Seletuskirja punktis 9 välja toodud lause „Käskkirjas kajastatud sekkumised on kajastatud vaid käesolevas käskkirjas ning lisanduvaid käskkirju nendele sekkumistele ei kehtestata.“ tuleb selgema aru saamise eesmärgil sõnastada järgnevalt: Käesolevas käskkirjas kajastatud sekkumiste raames lisanduvaid käskkirju ei planeerita.	Arvestatud. Käskkirja punkti 9 täiendatud.
Seletuskirjas lk 9 algav indikaatorite tabel peab olema esitatud seletuskirja peatükis 3 "Tulemused". Hetkel on tabel esitatus punktis 5 "Elluvijja ja partner(id)", kus see ei ole asjakohane.	Arvestatud. Tegu oli vormindusliku veaga.
Seletuskirjas kasutatavate mõistete puhul ei ole selgelt arusaadav, kas tegemist meetmega, sekkumisega, toetuskeemi, tegevuskavaga või tegevuste kogumiga ning milline on nende omavaheline seos. Terminit „meede“ (sh ka toetusmeede) on	Arvestatud. Mõisteid ühtlustatud nii käskkirjas kui ka seletuskirjas.

kasutatud erinevates tähendustes ning kontekstides. Seetõttu tuleb seletuskirjas termini „meetme(d)“ kasutus üle vaadata ning vajadusel täpsustada, mida all mõeldud on.	
Keskkonnaministeerium	
Arvestades toetuse andmise eesmärki ja poliitika arenguid Euroopa Liidus, ei ole käskkirjas piisavalt välja toodud roheleppest tulenevaid ambitsioone ja kohustusi. Seetõttu tuleks toetatavate tegevuste all detailsemalt välja tuua keskkonna- ja kliimaeesmärkidesse panustavate tegevuste toetamine ning roheleppe seos. Samuti soovitame asendada sõna "keskkonnasõbralik" sõnaga "keskkonnahoidlik".	Arvestatud sisuliselt. Seletuskirja horisontaalsete mõtete seoste kirjelduses täiendatud selgitusi seostega Euroopa Liidu Rohelisele Kokkuleppele. Horisontaalsete põhimõtetega arvestatakse iga-aastase tegevuskava koostamisel ning käskkirja punkti 2 täiendatud: Toetatavad tegevused arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid. Lisaks täiendatud elluviija kohustust tegevuskava koostamisel. Iga-aastase alategevust tegevuskava koostamise eesmärk ongi jälgida nii turu kui ka poliitilist olukorda, millest lähtuvalt võimaldada käskkirja järgsete teenuste pakkumist võimalikult asjakohaselt vastavalt olukorrale, sh ka kliimaambitsioonikuse suurenemisele ajas. Keskkonnasõbralik asendatud keskkonnahoidlikuga.
Palume seletuskirjas täpsustada, kuidas tagatakse, et toetatavates tegevustes osalevad ettevõtted on koosõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega.	Arvestatud. Täiendatud nii käskkirja punkti 2 kui ka vastavat lõiku seletuskirjas.
Riigi Tugiteenuste Keskus	
Käskkirja punkt 3 (tulemused) on puudulik ja viitab üksnes sihtgrupile. Palun täiendada.	Arvestatud.
Käskkirja punktis 7 on sätestatud isikud, kes võivad olla toetuse lõppsaajateks. Punktis 15, mis käsitleb riigiabi ja VTA andmise tingimusi räägitakse abisaajatest ja seletuskirjas ka kasusaajatest. Parema arusaadavuse huvides palun kasutada punktis 15 sõnade	Arvestatud. Terminid ühtlustatud.

"abisaaja" ja "kasusaaja" asemel terminit "lõppsaaja", mis on defineeritud ÜSS_2021-2027. Samuti soovitame seletuskirjas paari lausega põhjendada, miks elluviija ei ole riigiabi saaja.	
Käskkirja punktis 11 soovitame välja tuua, et toetuse maksmise aluseks olevad kuludokumendid esitatakse e-toetuse keskkonna kaudu.	Arvestatud. Punkti 11 täiendatud
Käskkirja punkti 12 "Elluviija kohustused" juures soovitame viidata ka ühendmääruse § 10 ja 11. Oluline on tähele panna, et ühendmääruse § 10 lg 1 punkti 16 kohaselt on elluviija kohustatud rakendusüksusele kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 XVII lisa punktiga 25 esitama lõppsaaja nime ja registrikoodi ning toetuse saaja ja lõppsaaja vahelise lepingu kuupäeva, numbri ja summa, kui toetust antakse edasi lõppsaajale.	Teadmiseks võetud. Selline kohustus eksisteerib elluviijal sõltumata käskkirjast, mistõttu pole dubleerimine asjakohane. Käskkirjaga hõlmatud tegevustes ei anta rahalist toetust edasi lõppsaajale. Arusaadavuse tagamiseks täiendatud seletuskirja punkti 7
Käskkirja punktis 12.1.13 viidatakse hindamiskomisjonide koosseisudele, hindamiskriteeriumitele ja meetodikale. Eeldatavasti on need seotud lõppsaajatele toetuse andmisega, kuid käskkirja eelnõu teksti lugedes see ei selgu. Ühendmäärus § 43 lg 1 punkti 3 kohaselt tuleb lõppsaajatele toetuse andmisel või tegevuste sihtrühmale teenuse osutamisel TAT käskkirjas sätestada ühendmääruse §-s 41 nimetatud asjakohased tingimused, arvestades § 18 lõike 1 kohaseid nõudeid. Seega palun eelnõus täpsustada, kuidas lõppsaajate valimine korraldatakse ja millistele tegevustele toetust antakse. Vastav kohustus tuleneb ka seirekomisjoni kinnitatud projektide üldise valikumethodika punktist 3.2, mille kohaselt juhul, kui käskkirjas nimetatud tegevuste elluviimiseks antakse toetust edasi lõppsaajatele, rakendatakse ühte punktis 1 kirjeldatud avatud taotlemise valikumethodikatest.	Arvestatud. Terminoloogiat täpsustatud. Eemaldatud viide hindamiskomisjonidele. Käskkirjaga hõlmatud tegevustes ei anta rahalist toetust edasi lõppsaajale. Arusaadavuse tagamiseks täiendatud seletuskirja punkti 7
Eelnõu seletuskirja kohaselt lähtutakse käskkirjaga hõlmatud tegevuste elluviimisel rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldistest valikukriteeriumitest ja meetodikast, mida kohaldatakse kõikidele rakenduskava poliitikaeesmärkidele ning nende raames toetatavatele meetmetele. Seirekomisjoni kinnitatud projektide üldise valikumethodika punkti 3.1 kohaselt tuleb käskkirja seletuskirjas kirjeldada, kuidas toetatavad tegevused on vastavuses rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud vastavus- ja valikukriteeriumidega. Palume seletuskirja täiendada.	Arvestatud. Seletuskirja täiendatud.

Juhime tähelepanu sellele, et kuna käskkirjaga kinnitatavad tingimused on vaadeldavad toetuse andmise tingimuste ja projekti sümbioosina, tuleb partnerite kaasamisel käskkirja muuta ja lisada nende nimed, tegevused ja eelarve.	Arvestatud. Seletuskirja peatükk 2 punkti 5 täiendatud. Kooskõlastatud partnerite nimekiri kehtestatakse käskkirja lisaga, partnerite valimise järgselt.
Käskkirjas või selle seletuskirjas peab olema selgitatud, kuidas on tagatud elluviija ja rakendusüksuse funktsioonide osas kohususte lahusus.	Arvestatud. Selline kohustus tuleb Ettevõtelse ja Innovatsiooni Sihtasutusel tagada.
Juhime tähelepanu, et SFOSi üldisest meetmete, meetme tegevuste seadistamise loogikast võib tuleneda see, et antud käskkiri tuleb SFOSi sisestada mitme projektina.	Arvestatud.
Palun lisada seletuskirja eelnõu EL õiguse vastavuse juurde viide Euroopa Regionaalarengufondi ja Ühtekuuluvusfondi käsitlevale määrusele (EL) 2021/1058.	Arvestatud. Viide lisatud.
Avalik kommentaar - Marge Pihlapuu	
Seletuskirja kohaselt "soodustatakse Eestis juba väljaarendatud TAI-mahukate toodete ja tehnoloogiate ekspordi kasvu [...] ja aidatakse sihtturul vajalike sertifikaatide ja müügilubade hankimise toetamisega." Käskkirjas ei ole aga ettevõtete sertifikaatide ja müügilubade toetamine nimetatud abikõlbliku kuluna. Kas tohib selle kulu arvata "muude ekspordiks vajalike tegevuste" alla või ei ole see abikõlblik?	Ühendmääruse § 40 lg 2 ütleb, et toetuse andmise tingimuste käskkiri koostatakse, kui tegevusi teeb ja tulemuste saavutamise eest vastutab elluviija. Kui tegevusi teeks (sertifikaati taotleks) ettevõtja, siis tulemuse eest vastutaks ka ettevõtja. Käskkirjas (ja seletuskirjas) on mõeldud „<i>Toetatakse ettevõteteid kvaliteeditaristu teenuste kaudu ja aidatakse sihtturul vajalike sertifikaatide ja müügilubade hankimise toetamisega, et soodustada ettevõtjate vahelist koostööd ja ühistegevust ekspordimahu kasvatamiseks</i>“ lause all mitte riigilõivude või muude tasude maksmist, vaid elluviija poolset tuge, mis tähendaks juhendamist ja nõustamist, kuidas neid sertifikaate saada. Ka seletuskirja reguleerimisala punktis (lk 5) selgitatakse, et „<i>arendatakse innovatsiooni (sealhulgas toote-, turu-, protsessi-, organisatsiooni-, personaliinnovatsiooni)</i>“

soodustavaid teenuseid ja kujundatakse ettevõtjatele vajalik tugisüsteem (mh kvaliteeditaristu edendamine, lepingute sõlmimise ja intellektuaalomandi alane nõustamine ning tugi toodetele vajalike sertifikaatide saamiseks ja rahvusvahelise koostöös ja programmides osalemiseks).“.

Vaadates käskkirja, seletuskirja, kulusid, tegevusi, siis on võimalik, et küsimus on tekkinud sellest, et aetakse sassi sõnad *tugi* ja *toetus*, st tugi ongi toetus, kuid mitte rahaline toetus, vaid tugi info mõttes.

Selguse huvides on abikõlbulikud kulud selgelt välja toodud ja kulude nimekiri väga detailselt kirjutatud.

Sertifikaate ja lube saab hankida vaid ettevõtja, mitte EIS ettevõtja asemel.

Seega eeltoodust tulenevat ei ole ettevõtete sertifikaatide ja müügilubade toetamine rahaline vaid informatsiooni andmine ning sellised kulud (nt ettevõtete sertifikaatide ja müügilubade riigilõivud) ei ole abikõlbulikud kulud.